AMOR, BELLESA I TRANSCENDÈNCIA

Carles Torner

23

AMOR, BELLESA I TRANSCENDÈNCIA

Carles Torner

© Carles Torner i Pifarré, 2015

Edita: Institut de Ciències Religioses de Lleida - IREL, 2015
Canonge Brugulat, 22 - 25003 Lleida
Tel. i fax: 973 28 15 38
i Pagès editors, 2015
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat

Primera edició: abril de 2015
ISBN: 978-84-9975-616-5
DL L 521-2015

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, SL

AMOR, BELLESA I TRANSCENDÈNCIA

Carles Torner

Lliçó inaugural de
l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos (IREL)
2014-2015

23

IREL
Institut
superior de
ciències religioses
de Lleida

Taula de contingut

Introducció	7
Amor, bellesa i transcendència	9
Déu, Jonàs i Carner	23
Memòria del curs 2013/2014 de l'IREL	43

Introducció

Tenim el goig de publicar la lliçó inaugural número 23 de la col·lecció Lliçons Inaugurals de l'Institut Superior de Ciències Religioses - IREL.

El contingut de la publicació consta de tres parts:

La primera part conté el text de la lliçó inaugural d'aquest curs 2014-2015, que, amb el títol "Amor, bellesa i transcendència", fou pronunciada pel professor i poeta Carles Torner. L'autor d'aquesta lliçó, en l'actualitat, és el president del Pen Club Internacional, amb seu a Londres.

En un segon apartat, oferim un article del mateix autor que, amb el títol "Déu, Jonàs i Carner", va ésser publicat a la revista de pensament cristià *Qüestions de Vida Cristiana*, núm. 236. Es tracta d'un text que pot ajudar a aprofundir en la temàtica de fons de la lliçó inaugural, puix que, atesa la seva limitació de temps, no podia desenvolupar tots els aspectes d'una qüestió tan important.

Finalment, en una tercera part, oferim un annex amb la Memòria de l'IREL del curs passat 2013-2014. Totes les memòries de l'Institut han estat publicades en el *Butlletí Oficial de la Diòcesi de Lleida* i no ho havíem fet en l'edició del text de les lliçons inaugurals. Aquest any, però, hem optat per publicar aquest annex, perquè pot ajudar el lector a prendre consciència del camí desenvolupat al llarg dels vint-i-quatre anys d'existència de l'IREL.

Lleida, 16 d'octubre de 2014

Amor, bellesa i transcendència

Carles Torner

Avui els narraré tres històries d'amor. En totes tres, l'amor és inseparable de la literatura. Potser, en algun moment, els semblarà que em disperso —i qui sap si tindran raó. Però confio que totes tres siguin els cops de brotxa que, al final, en una mirada de conjunt, dibuixin (o permetin entreveure) una imatge, potser un rostre. Les tres històries tenen cadascuna els seus protagonistes: en la primera és el poeta Joan Vinyoli, de qui enguany celebrem el centenari i a qui voldria homenatjar; la segona és la periodista russa Anna Politkòvskaia, que va saber fer el relat esfereïdor del sofriment de la població de Txetxènia en mans de l'exèrcit rus, i de qui fa uns dies commemoràvem el vuitè aniversari del seu assassinat; i la tercera història té per protagonistes Josep Carner i Pere Calders, el poeta i el narrador, tots dos grans mestres en literatura i en ironia. (Com una extensió d'aquesta tercera història, hem inclòs en annex l'article "Déu, Jonàs i Carner", publicat anteriorment a la revista *Qüestions de Vida Cristiana.*)

* * *

Al poemari *Domini màgic*,[1] de Joan Vinyoli, la tercera part és potser la més festiva, perquè inclou cinc cançons, vol de campanes d'alegria i el poeta xinès Li Po que us hi convida a beure sake plegats fins embriagar-vos. Cloent aquesta tercera part hi trobem el poema "Si de nit". Voldria que el llegíssim plegats:

Si de nit

Si de nit les bruixes
em maten les roses,
en matí d'aloses
oloro maduixes
i sol, d'aquí estant,
encenc el llevant,

1. Joan Vinyoli, *Domini màgic*, Barcelona, Empúries, 1984.

apago la tarda;
el crit escarit
d'un ocell de nit
no em fa cap basarda,
tant em sento *eixit*.

Talment, ara, eixit,
que intento fortuna
de fer un tot unit
amb sol, terra i lluna.
Que d'aquest afany
que el meu cor altera
n'obtinc un alt guany:
ni vana quimera
ni condició
de mortal no em lliga,
sinó sols amor.
Qui d'amor s'abriga
puja l'esglaó
que el deixa a l'artiga
del saber major.

Llegim-ne alguns versos: "matiner com l'alosa", fa la dita, si som doncs "en matí d'aloses" vol dir que el poeta ha matinat. La nit de les bruixes assassines de roses ha quedat enrere. Però el poeta ha matinat tant que és ell qui encén el dia, i també serà ell qui l'apagarà: "Encenc el llevant, / apago la tarda." I ho fa sense por: "el crit escarit / d'un ocell de nit / no em fa cap basarda." Per quina raó no en té, de por? Perquè se sent *eixit*. En el poema original la paraula és escrita també en cursiva quan hi apareix per primera vegada. A les notes que clouen el llibre ens en dóna raó.

Vinyoli recull la paraula *eixit* en un comentari de Joan Teixidor a una escena on Blanquerna, ja vell i ermità, "se sentí eixit" en la contemplació de Déu que el preparava per a la composició del *Llibre d'amic e amat*. En una nota al poema, Vinyoli transcriu les paraules de Teixidor: "Se'm fa necessari de creure en aquesta frase. *Se sentí eixit*, emportat, raptat per la

gran força. Abans tot era una preparació adient i severa —i com a premi de tanta espera, de tanta vida humil, de tanta experiència acumulada, les paraules indiferents se't lligaran amb foc, tot alenarà com de sorpresa, et sentiràs endut, fora de tu mateix, i amb armes tan precàries et serà permès de vèncer."

El 1273, a Montpeller, Llull prepara el seu personatge Blanquerna a escriure el *Llibre d'amic e amat*, i ens diu que se sentí eixit. Teixidor s'hi fixa, ho repeteix, ho medita, i ho fa fins al punt que se li fa *necessari* creure-hi. I Vinyoli, quan es disposa a unir "sol, terra i lluna" en el seu gest creador de poeta, necessita emprar el mateix verb que Llull.

> "Eixit": metàfora de la relació amorosa (l'enamorat que no toca de peus a terra), metàfora també de la relació mística, i aquí metàfora del gest creador. Joan de la creu: "*Mi alma está desasida / de toda cosa criada / y sobre si levantada.*"

Què fa, el poeta, ara que comparteix el verb emprat per descriure la condició dels místics (de Llull, de Blanquerna, de Joan de la Creu...)? Vol "fer un tot unit / amb sol, terra i lluna." Quin guany n'obté? Ni vana quimera ni condició de mortal no el lliga: "sinó sols amor".

Abrigada per l'amor, la veu del poeta puja un graó en l'escala de Llull, que el deixa al cim del seu art, el saber major. Tot plegat, on s'esdevé? On té lloc, l'acció? On crea la unitat de sol, terra i lluna? On s'abriga amb l'amor? En el poema mateix. En present. En el present del poema. Ara mateix, quan vostè, lector o lectora, el rellegeix. Per això el temps verbal és el present: ara i aquí "encenc el llevant, apago la tarda" i "intento fortuna / de fer un tot unit / de sol, terra i lluna." Som al lloc que es crea el poema, a l'origen de la creació, que és un gest d'amor.

Fi de la primera història.

* * *

La primera vegada que vaig entrevistar Anna Politkòvskaia, el 2001, a Londres, acabava de marxar de Rússia a causa de la por que l'assassinessin. Em va dir: "Només tinc un llibre publicat però sóc una escriptora especial, perquè la majoria dels personatges del meu llibre ja són morts." Em va dir també: "Quan les persones són executades en un territori determinat i a causa de la seva nacionalitat, es tracta d'un genocidi. La destrucció inclou

infants, dones, dones embarassades i tot, qualsevol persona. He estat present en l'obertura de fosses comunes secretes, hi he vist tots els cossos amb senyals de tortura. A molts d'ells els havien arrencat el cuir cabellut. Les mans i els peus eren lligats amb filferro. La gent havia estat torturada de les maneres més horribles, amb tortures medievals, eren cossos amputats. Puc entendre fins i tot que es pugui arribar a sospitar que tots els homes són guerrillers, però quan veus els cossos dels infants i de les dones a les fosses t'adones que és un genocidi."[2]

M'explicà també que l'havien detingut: "Vaig ser arrestada a Txetxènia per l'exèrcit rus perquè estava aplegant informació sobre la vida i el sofriments dels civils. (...) Els de la meva revista, *Novaia Gazeta*, i altres companys de Moscou es van moure. Al cap de tres dies em van deixar lliure." En aquella primera conversa, Anna no em va dir res del seu propi sofriment durant la detenció. Quan ella ja havia marxat, un escriptor rus em va explicar que, el primer vespre que la tenien detinguda, els soldats la van treure a fora i van simular una execució. Dispararen, però sense tocar-la. Era un avís. A l'últim moment la deixaren amb vida. El mateix que van fer amb Dostoievski, salvat de la forca a l'últim instant. Poques setmanes després d'aquella entrevista a Londres, Anna Politkòvskaia va tornar a Rússia, tornà a Txetxènia, seguí investigant, seguí escrivint, seguí patint la persecució, l'enverinament, les incessants amenaces de mort. La vam convidar tres vegades a Barcelona, on va testimoniar la crueltat de les campanyes de l'exèrcit rus a Txetxènia —també dels crims de les milícies txetxenes— i el sofriment dels civils. Va venir a recollir el premi Manuel Vázquez Montalbán de periodisme internacional. Vam comunicar-nos regularment a través del PEN internacional fins que l'assassinaren el 7 d'octubre del 2006.

Quan es va traduir *Txetxènia, la deshonra russa*, Anna hi explicava en un *post scriptum* aquella primera detenció per part de l'FSB (l'hereu del KGB). Hi relatava com, després d'un interrogatori amb múltiples amenaces, el comandant Durakov li va proposar que anessin a prendre un bany per tal de "gaudir d'una estona plegats". Anna només escriu: "Vaig refusar la invitació." El comandant ordenà llavors que preparessin l'execució. Els soldats la van escenificar amb tot detall. Després del simulacre van seguir

2. Carles Torner, *L'arca de Babel*, Barcelona, Proa, 2005.

interrogant-la tota la nit. D'aquella entrevista, al *post scriptum*, Anna no n'explica res més. Només diu: "Me'n penedeixo? En absolut. Encara que vaig patir una crisi nerviosa i que encara avui tinc dificultats per parlar d'alguns detalls de la meva detenció, no em penedeixo de res. He pogut comprovar personalment que els meus personatges, els herois dels meus reportatges, no han mentit. Ningú no podrà acusar-me d'inventar-ho, perquè ho he experimentat en la meva pròpia carn. (...) La majoria dels que han estat torturats i tractats sàdicament han mort. En el seu cas l'execució no va ser cap farsa. I jo sento ara que visc per ells..."[3]

Qui sí que explica més coses és l'editor francès de Politkòvskaia, Jean-François Bouthors, en un llibre d'homenatge a la periodista russa publicat a París després del seu assassinat. Hi conta la conversa que Anna va tenir amb el comandant Durakov durant la seva detenció. El comandant l'havia convidat, literalment, a "una estona de plaer plegats". Anna va refusar. Llavors Durakov, davant d'una dona que es jugava la vida per no sotmetre's, li digué: "No et puc comprendre. Què busques?" I Anna Politkòvskaia li contestà: "Efectivament, no em podreu comprendre mai perquè no heu llegit Tolstoi."

Bouthors, que vol homenatjar-la, interpreta la frase: "Anna li estava dient alguna cosa com «Jo sóc qui sóc, m'arrisco amb consciència, perquè la meva força s'arrela en la més gran tradició humanista i espiritual de la literatura russa. Després d'haver llegit Tolstoi, per no citar més que ell, no puc ser altrament, no puc renunciar a mi mateixa ni a la recerca de la veritat.»"[4]

Ho va dir ella mateixa als seus botxins: no em podreu comprendre mai perquè no heu llegit Tolstoi. A ella la van assassinar perquè sí que l'havia llegit i la volien fer callar.

Amb el crim d'Anna, amb la impunitat dels assassins i la farsa dels judicis, amb l'assassinat de periodistes i de la veritat, amb la tortura d'adults i d'infants, s'agredeix dia a dia la gran tradició humanista i espiritual russa. Anna Politkòvskaia en forma part. Avui, com una baula més, des d'aquesta tradició Anna ens acull als seus llibres, que no callaran mai.

---

3. Anna Politkòvskaia, *La deshonra rusa*, Barcelona, RBA, 2004.

4. Jean-François Bouthors, "Vous ne pouvez pas comprendre: vous n'avez pas lu Tolstoï" dins *Hommage à Anna Politkovskaïa*, París, Buchet/Chastel, 2007, p. 72.

Però vull acabar la història d'Anna amb un poema, i en serà un de Francesc d'Assís. Qui fou el marit d'Anna, en un altre llibre d'homenatge publicat després del seu assassinat, rememora els anys que es van conèixer, quan eren estudiants. Anna encara feia el batxillerat, Alexander la va trobar perquè era amic de la seva germana gran. Al cap d'unes setmanes, ell recitava a Anna la pregària de sant Francesc. Alexander explica com van compartir pis, com van tenir el primer fill, com llegien junts Marina Tsvetàieva, a qui Anna va dedicar la seva tesi. En l'homenatge, senzillament, Alexander Politkovsky recorda aquell moment dels inicis del seu amor quan ell li recitava sant Francesc i afirma que, al cap i a la fi, va ser Anna qui es convertí —quan va deixar que l'escolta de les víctimes de l'exèrcit rus a Txetxènia donés forma tràgica a la seva vida— en l'instrument del Senyor: "Vaig ser jo qui li donà el cognom, era jo qui recitava sempre aquesta pregària, però és ella que Ell va triar com el Seu instrument en aquest món desfermat."[5] Per això va tornar a recitar-la el 7 d'octubre del 2006, en rebre la notícia de l'assassinat:

Oh Senyor,
feu de mi un instrument de la vostra pau!

On hi ha odi, que jo hi porti amor.
On hi ha ofensa, que jo hi porti el perdó.
On hi ha discòrdia, que jo hi porti unió.
On hi ha dubte, que jo hi porti l'esperança.
On hi ha error, que jo hi porti la veritat.
On hi ha desesperació, que jo hi porti l'esperança.
On hi ha tenebra, que jo hi porti la llum.

Oh Mestre,
feu que jo no cerqui tant:
ser consolat, com consolar;
ser comprès, com comprendre;
ser estimat, com estimar.

5. Anna Politkòvskaia, *Qu'ai-je fait?,* París, Buchet-Castel, 2007, p. 230.

Perquè és donant que es rep;
perdonant que s'és perdonat;
morint que es ressuscita a la vida eterna.

* * *

La tercera història d'amor s'esdevé a Mèxic. Vaig participar en un acte d'homenatge a Josep Carner a la fira del llibre de Guadalajara del 2004.[6] L'editor mexicà Martí Soler havia reeditat el *Misterio de Quanaxhuata*, el regal d'agraïment que Carner va donar a Mèxic, que l'acollí en el pitjor moment, a ell com a tots els exiliats republicans. Una magnífica ocasió per retre-li homenatge. Però, quan arribà l'hora de començar la taula rodona de presentació del llibre, teníem un problema seriós: no hi havia llibre. Havia sortit aquell matí mateix d'impremta, aparentment just a temps, si no fos que la impremta era a Ciutat de Mèxic. De manera que el fill de l'editor havia carregat un parell de caixes de llibres al seu cotxe i havia començat el llarg recorregut fins a Guadalajara; a l'hora de la presentació, encara no havia arribat. Tots vam estar d'acord que era una llàstima que l'editor comencés la presentació del *Misterio* en absència del llibre: el millor era passar la paraula a la segona intervenció prevista en la taula rodona, sobre l'exili mexicà de Carner.

Jaume Subirana parlà llavors de la relació entre Carner i Pere Calders, i ens va fer riure amb l'anècdota de Calders que, arribat a Mèxic aquell 1939 i després de passar una nit a comissaria perquè no tenia on anar a dormir, l'endemà se n'anà a un luxós edifici d'oficines en ple centre de la capital per trobar-hi Carner: "Calders, nerviós, va decidir encendre una cigarreta —ens contava Subirana—, però va sentir passes que s'acostaven i, amb el llumí a la mà, s'adonà amb horror que no hi havia cap cendrer a la vista. En entrar Carner a la sala, el convidat llançà instintivament llumí i cigarreta encesa a sota d'una taula, i es va passar l'estona de l'afabilíssima entrevista patint per la columneta de fum que sortia d'aquell racó..." Vam riure força. Subirana continuà parlant-nos de les múltiples activitats de Carner a Mèxic, i al final

6. Vaig explicar aquesta història per primera vegada en el llibre d'homenatge a l'editor Xavier Folch: Diversos autors, *Xavier Folch fa setanta anys: un homenatge en prosa i en vers*, Barcelona, Empúries, 2008.

de la intervenció vam tornar a riure quan ell, per fer-nos veure la fina ironia que Carner no havia perdut, ens explicà el final d'aquella entrevista, com després que parlessin llargament mentre la catifa fumejava i que Carner proveís Calders amb una targeta per a un dormitori de refugiats, dos-cents quaranta pesos (donats amb elegància en concepte de compra d'uns contes que Calders havia escrit durant el viatge en vaixell fins a terres mexicanes) i una carta de recomanació, hi afegí també un havà acompanyat del comentari "No cal que us pregunti si fumeu..."

Quan els aplaudiments que seguiren la intervenció de Subirana van callar, hi hagué un nou moment de dubte... Què fer? Decidírem seguir esperant, tirar endavant la roda d'intervencions mentre fèiem temps perquè el fill de l'editor arribés a la Fira. Ja que continuava sense aparèixer la nova edició del *Misterio de Quanaxhuata*, amb lògica calia tirar endavant i que la paraula passés a Toni Sala, que ens havia de parlar de la prosa de Carner —tot i que anàvem essent conscients que el perill d'aquella lògica era acabar un acte tan magnífic amb el desencís d'haver de presentar el llibre amb el llibre absent... Començàvem a témer que el guionista secret d'aquell acte no controlés prou bé el *tempo* de la intriga i l'argument acabés essent frustrant.

Tot i que, llavors, semblà que el guionista invisible sí que controlava la situació, perquè la intervenció de Toni Sala resultà ser bessona de la de Subirana. El narrador no es limità a mostrar la grandesa de la prosa de Carner i de Calders, entroncant-les del tot, sinó que ho va fer com un testimoni, un que diu: aquesta és l'herència que he rebut. I al final de les seves paraules ens sorprengué traient de la butxaca un paperet, desplegant-lo, allisant-lo damunt la taula. Era el text de les últimes paraules que Carner adreçà a Calders al final d'aquella trobada a Mèxic, en un moment en què el futur de Catalunya no existia —o només existia en el cor de persones com ells. Calders havia preguntat al mestre com ho farien per sobreviure com a escriptors en llengua catalana a l'exili. I la resposta de Carner va ser tan inesperada, tan esperançada, tan fulgurant, que en llegir-la en una biografia un joveníssim Toni Sala la va apuntar en un paper, i la va clavar al suro al davant de la taula on escrivia cada dia —i des d'aquell dia l'ha acompanyat, com una divisa.

Com ho farem per sobreviure? Carner digué a Calders: "Hi ha bellesa a la vida. Es pot treballar amb alegria. Creure és sempre més beneficiós

que desesperar-se. Sense badoqueria, amb el rigor de la feina ben feta, abominant els resclosiments domèstics i la servil imitació d'altres pobles."

Així acaba aquesta tercera història d'amor, amb aquestes paraules dites en la intimitat entre Carner i Calders, narrades més tard per Calders quan va escriure la biografia de Carner, i esdevingudes una divisa per al jove narrador Toni Sala. Una divisa que he volgut fer meva.

Però, ens podem preguntar, quina poesia escrivia Carner en aquell moment? Quins fruits poètics donava aquella divisa? Se sap que en aquell moment Carner estava traduint al castellà el seu poema major, el *Nabí*, la seva faula sobre el perdó basada en el llibre de Jonàs. En el càntic de Jonàs des del ventre de la balena, el profeta hi cantava: "S'han esvaït, d'una bocada a l'embranzida, / ma petitesa, mon esglai. / Re no em distreu, dubte no m'heu, desig no em crida: / Déu és el meu únic esplai." Que en la traducció castellana, de sobte, esdevingué: "Mi único espacio es Dios." De manera que, de retorn al català, la traducció regalà a Carner aquest vers magnífic: "Re no em distreu, dubte no m'heu, desig no em crida: / Déu és el meu únic espai."

Què més escriu? A la seva poesia completa, publicada uns anys més tard, aparegué de sobte un epigrama que de ben segur que va ser escrit a l'exili mexicà, i que sempre m'ha encisat. Un epigrama és sempre una breu composició poètica, satírica i generalment de contingut moral, social o polític. Però aquest era dedicat al bell temps:

Epigrama del bell temps

Patiren fred i por les nostres esperances,
amb un record de flors incertes entremig;
les danses valen més que no les enyorances;
és la possessió més pura que el desig.

Quina possessió? La possessió amorosa? La del país perdut en l'exili? Sempre he pensat que, més enllà de les interpretacions, la possessió de Carner eren aquests versos mateixos. L'escriptura de poesia viscuda com a relació amorosa. Les esperances que passen fred, les flors incertes, les danses dels mots i de la imaginació que valen més que cap enyorança, tot es troba en l'acompliment dels versos de Carner. Com s'esdevé en la

relació eròtica, subratlla el poeta, on la possessió és més pura que el desig i els seus laberints. L'enunciat eròtic passa a tenir un sentit amorós que s'eixampla de la parella al col·lectiu, un vector representat per la dansa: adés un bolero, doncs, adés una sardana.

La contundència de la metàfora amorosa és el perfecte contrapunt a la divisa de Carner. Ara mateix la repetirem, per si mai cap nou narrador llegís aquestes paraules i li abellís d'agafar unes tisores per retallar el paràgraf que segueix i clavar-lo al suro amb una xinxeta davant la seva taula de treball, i acabarem aquí la tercera de les nostres històries. Carner digué a Calders:

> Hi ha bellesa a la vida. Es pot treballar amb alegria. Creure és sempre més beneficiós que desesperar-se. Sense badoqueria, amb el rigor de la feina ben feta, abominant els resclosiments domèstics i la servil imitació d'altres pobles.

* * *

Ja hem sentit les tres històries d'amor. En totes elles hi treu el nas la poesia: la de Vinyoli és, directament, la història d'un poema; la d'Anna Politkòvskaia ha acabat amb el poema de sant Francesc amb què interpreta la seva vida l'home que l'estimà, i en la història de la divisa per a exiliats que Carner regalà a Calders a Mèxic hi hem fet sortir el *Nabí* i l'epigrama amb "la possessió més pura que el desig". En cap d'elles l'amor de parella no és el protagonista sinó l'amor incondicional a la poesia i el saber, l'amor a la veritat, l'amor al país perdut. I tanmateix la metàfora amorosa hi és protagonista. Per què?

Quan parlem de les metàfores, la famosa distinció grega entre tres menes d'amor es queda curta. Recordem-ho: per als grecs l'àgape és l'amor desinteressat, universal, incondicicional; l'eros és l'amor eròtic, físic, carnal, i fília és l'amistat, l'amor que troba plaer en la companyia, que vetlla per l'altre i es complau a fer-ho. Sobre la distinció entre eros i àgape s'han construït moltes categories sobre l'amor, que ens han estat culturalment transmeses. I que tenen grans limitacions per entendre les històries que he narrat aquest vespre —i moltes altres. Perquè on tot un corrent de pensament, basant-se en aquesta oposició, ha intentat definir i separar l'amor eròtic de l'amor espiritual, tant si és entre persones o comunitats com si és l'amor místic, la poesia no separa sinó que uneix.

Diguem d'entrada que la dicotomia no té base exegètica en el gran poema amorós de la Bíblia, el *Càntic dels càntics*. En aquest poema que glorifica l'amor eròtic, la categoria que s'imposa és l'àgape. I és precisament a través d'aquesta paraula que moltes generacions de lectors l'han llegit en clau espiritual i n'han ampliat les significacions. Generacions que han llegit, doncs, alhora, un poema eròtic com un poema espiritual. Com diu Paul Ricoeur, la poesia amorosa fa que "l'analogia entre afectes funcioni a ple rendiment i sigui expressada en un procés de metaforització".[7]

La poesia esborra l'oposició entre amor eròtic i espiritual. Anem a l'origen: En la versió de Montserrat, la veu del càntic diu: "Dormo, però el meu cor vetlla." En el poema molt sovint no saps si la veu d'ella és en el somni o és desperta. Sembla que es pregunti: Estàs ben desvetllada? Ho estàs somiant? Ets tu, desperta, qui rep la carícia? O és una carícia en somnis?

En la recent traducció de Narcís Comadira: "Jo estic dormida, però el meu cor vigila."[8] Llavors se sorprèn: "La mà del meu amic! Truca a la porta!" Tot seguit parla l'estimat des de l'altra banda de la porta... Però els trucs i les paraules amb què ell li demana que obri, les ha escoltat en somnis? O les ha sentit el seu cor desvetllat? Ella dorm nua, ja s'ha tret la túnica, i es pregunta "Com me la puc posar de nou?", que és una pregunta estranya, absurda, perquè si estigués desperta seria ben senzill tornar-se a vestir, però si no pot enfilar de nou la túnica vol dir que segueix somiant-ho... i què escriu l'autora del càntic just al vers següent? Quina és la resposta? Es tornarà a posar la túnica o obrirà la porta nua?

La resposta són aquests versos: "L'estimat passa la mà pel forat de la porta, i les meves entranyes es commouen per ell." De quina porta es tracta? Ella segueix nua, corre a obrir la porta, i quan l'obre l'home que ha trucat ja no hi és. El cerca i no el troba, el crida i no respon, ella es posa a córrer per la ciutat... Corre nua? Perquè en cap moment no ha enfilat la túnica... És un poema genial: en aquesta escena, s'ha consumat l'amor? Evidentment que sí: però s'ha consumat entre el somni i la vetlla, entre la proximitat i la distància, entre el truc a la porta i l'absència de l'estimat en obrir-la, perquè així és l'amor eròtic segons l'autora del càntic. I així

7. Paul Ricœur, *Amour et justice*, París, Éd. Points, 2008.

8. Narcís Comadira i Joan Ferrer (trad.), *Càntic dels càntics de Salomó*, Barcelona, Ed. Fragmenta, 2013.

ha estat, per a seixanta o setanta generacions de lectors, l'amor espiritual, perquè han volgut llegir el poema en aquesta clau.

Narcís Comadira escriu a *Llast*,[9] el seu penúltim llibre:

Misteri

El Llenguatge s'ha fet carn,
se li han fet ulls les metàfores.

Les metàfores són ulls: un poder immens de metaforització és lligat a les expressions de l'amor. I per aquest poder extraordinari es mobilitzen els afectes més contraposats: amor/dolor, satisfacció/refús, gaudi/angoixa, beatitud/malenconia. Hi ha un lligam analògic entre els diversos afectes, segons Ricoeur, "un vast territori d'analogies entre totes les modalitats afectives de l'amor, gràcies al qual les unes poden significar les altres, recíprocament". Una altra llei de la gravetat: l'amor tot ho transforma en el llenguatge. Pel procés de metaforització, l'amor eròtic és capaç de significar més que ell mateix i d'apuntar indirectament les altres qualitats de l'amor. És la força de la metàfora el que subestimen tots els que basen la seva reflexió en la dicotomia entre eros i àgape, entre l'amor eròtic i l'espiritual.

Què podien fer els primers cristians per dir el que van ser els primers a experimentar, la trobada amb el Crucificat? En les litúrgies del baptisme, des dels inicis, van recórrer a la poesia que, en la seva tradició, era útil per parlar-ne. Quina? El *Càntic dels càntics.* És el gran poder de l'eros: el de significar i dir la veritat de l'àgape.

En el domini de la poesia, no hi ha separació entre les menes d'amor que la tradició grega distingeix. Això és el que voldria concloure aquest vespre. Pel poder de metaforització del llenguatge, són una mateixa cosa en el nostre cor. Una mateixa font d'aigua viva. Un mateix esperit, un foc, una llum. Àgape, fília, eros. Un mateix "domini màgic", per dir-ho a la manera de Vinyoli.

Em direu: Torner, ens parles molt de l'amor eròtic però no ens has recitat un sol poema eròtic. Acabem doncs amb els versos d'una poeta

9. Narcís Comadira, *Llast*, Barcelona, Ed. 62/Empúries, 2007.

nascuda no gaire lluny d'aquí, a Ivars d'Urgell, Maria Mercè Marçal. Ella fa el camí de tornada. Retorna l'analogia de l'amor espiritual —figurat en l'àngel— a l'amor eròtic. Un amor que crea un món propi per terra, mar i aire: per terra (la masia), mar (l'interior de la mirada) i aire (l'àngel). Direm el poema "Raval d'amor" i acabarem així la lliçó.

Raval d'amor

I

He estimat un arcàngel a ple vol,
seda de bosc als cabells i a les ales.
He trencat als seus ulls com la mar a les cales
d'un país on les bruixes ja no duen més dol.

En solell blanc de boira i en obaga de sol
l'amor ens ha parat un devessall de sales.
El setè cel, on és, si no hi menen escales?
Quin camí mig embasten els núvols del trebol?

Hi ha un paradís perdut rere aquest cap de broma.
He sentit a la galta un fregadís de ploma
i a la boca l'or viu de la bresca de mel.

No ho sabria pas dir: ¿era nit o de dia
que he estimat un arcàngel a frec de la masia
i he tocat, de puntetes, amb els cinc dits al cel?

II

¿Hi ha arcàngels que davallin ben al fons de la mar,
allà on el tauró fa estella de l'onada,
amb les ales obertes, pel trenc sense tornada
on sagnen els coralls i el foc de cap al tard?
Hi ha arcàngels que davallin al fons del meu esguard?

Sí. Tu, que has acceptat el repte de la sal
i has encalçat l'esquer que mena al raval fosc

on em perdo i em trobo, en un desfici tosc,
on et perdo i et trobo, pels forats del meu mal.
Sí. Tu, que has volgut ser hoste del meu hostal.

Sense fressa ni por, de dalt del teu celatge,
amb pluja de vellut a les mans i en el front
t'has capbussat suau, i m'has poblat el món
submarí de retalls del teu antic estatge.
Sense fressa ni por has emprès el viatge.

I el teu rastre ha deixat un camí estès de plomes
per on m'enfilo, a voltes, amb les xinel·les velles,
duent, a pes, la mar tatuada d'estrelles
fins als confins alats de les aigües més somes.
El teu rastre és un pont entre dos idiomes.

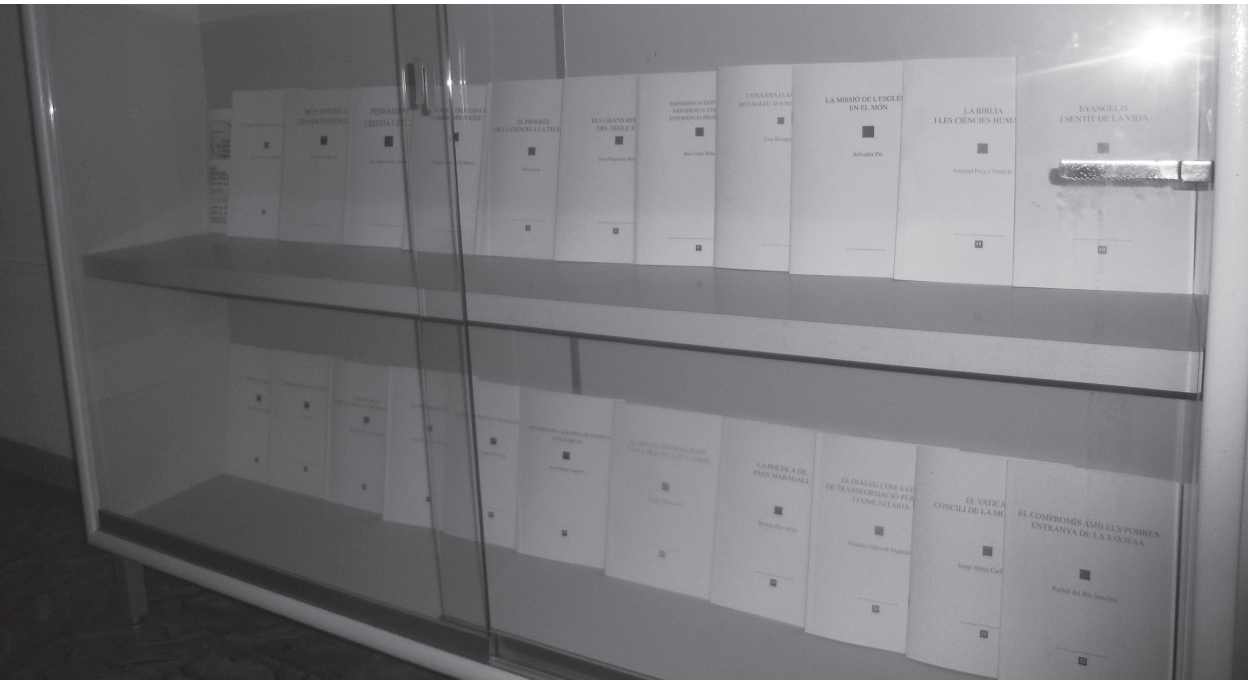

Déu, Jonàs i Carner[1]

Carles Torner

Ho podem explicar com un conte? Això era i no era, quatre segles i mig abans de Crist: en diverses tongades, durant les dècades anteriors, una part de la població israelita deportada a Babilònia havia anat tornant a Jerusalem. S'havia emprès la reconstrucció del temple, que ni de lluny podia recordar l'esplendor del que Nabucodonosor destruí el 587 aC. Entorn de l'Escriptura, del Pentateuc, Esdres i Nehemies havien bastit una nova identitat jueva, una identitat que es volia purificada del contacte que, durant els anys d'exili, s'havia tingut amb pobles estrangers. Hi havia necessitat d'unitat i por de la dissolució, de la barreja... Es va arribar a promulgar un violentíssim decret: els jueus havien de divorciar-se de les dones estrangeres amb qui s'havien casat i havien tingut fills durant els anys d'exili. En aquest context, en resposta a la violència, sorgí la saviesa: s'escriviren entre altres els llibres de Rut i de Jonàs. Són dos bellíssims relats didàctics, dos llibres sapiencials, que els seus autors redacten en aquells anys convulsos però situant-los en els temps passats del poble d'Israel. L'un, a l'època dels Jutges, narra la vida de l'àvia estrangera del rei David, la moabita Rut. L'altre conta la història d'un antic profeta: Jonàs, fill d'Amitai —esmentat només al Segon llibre dels Reis i situat al segle VIII aC—, el profeta revoltat contra Déu quan descobreix que el seu perdó és universal, el profeta enviat com a estranger a la ciutat de Nínive. En els dos casos de Rut i de Jonàs ens trobem amb relats savis, poètics, immarcescibles, paràboles que donen raó de la universalitat de l'amor del Senyor i la contribució dels estrangers al cor mateix de la identitat jueva.

També com un conte? Això era i no era el príncep dels poetes, Josep Carner, acabat de casar en segones núpcies amb una prestigiosa crítica literària belga, vivint a París amb altíssimes responsabilitats a l'ambaixada espanyola. Temps molt feliços si no fos la tardor de 1938: aquell setembre

1. Aquest article, publicat per primera vegada al número 236 de la revista *Qüestions de Vida Cristiana* el mes d'abril del 2010, és deutor del pròleg de Gabriel Ferrater a *Nabí* i de les introduccions a la història del text que Jaume Coll fa a les edicions catalana i castellana del poema (Ed. 62, 1998, i Ed. Turner, 2002), de *Josep Carner: l'exili del mite* de Jaume Subirana (Ed. 62, 2000), de *Nabí, de Josep Carner* de Jordi Cornudella (Empúries, 1996), de la conferència de Joan Ferrer "El cant X del *Nabí* de Josep Carner" i d'*Amour et justice*, de Paul Ricœur (Éd. Points, 2008).

Alemanya havia envaït els Sudets, i mentre les multituds franceses rebien Daladier com un heroi de retorn de Munic, des del cos diplomàtic es tenia prou informació per no fer-se il·lusions; Catalunya s'enfonsava en la guerra, la derrota era a tocar i s'anunciava el llarg exili per als fidels a la República —i aquest home, quan li ho preguntaren, afirmà precisament que el seu principal tret de caràcter era la fidelitat. Què fa Carner? La violència és a punt d'arrabassar-li-ho tot: els amics, Catalunya, la carrera diplomàtica, la vida diària, la pau. Ben aviat no hi haurà refugi, com l'home que no té on escapar de la mirada de Déu ["I si jo poc sabés com Ell destria / al si mateix de l'ombra l'escàpol que el defuig" (II, 23-24)]. Al calaix, Carner hi té tot de materials que ha anat preparant per a un poema llarg sobre "una molt venerable llegenda", tal com ell l'anomena: la història de Jonàs. Són moltes pàgines de versos: el 1931-1932, quan la carrera diplomàtica l'havia portat a Hendaia, havia concebut de fer un poema sobre Jonàs i escrit un llarg cant sobre la crida de Déu i la manera com el profeta la defuig, un cant en el qual afegeix llegenda a la llegenda i s'inventa una vida anterior del profeta Jonàs, que ja hauria fracassat en el passat per la contradicció entre les seves profecies i l'actitud massa benvolent de Déu envers els homes. Carner també té a la carpeta el bellíssim "Cant de Jonàs al ventre de la balena", molt valorat pels amics i algun crític, que ja havia estat traduït i publicat el 1937 a la revista francesa *Mesures*. Hi té, encara, un cant sobre la sortida del ventre del cetaci, Jonàs escopit a la platja, obrint els ulls: és el cant meravellós de la descoberta de la bellesa del Líban per part d'algú que ha tornat a néixer, un cant que s'estima molt perquè li porta bons records: el va escriure essent a l'ambaixada de Beirut els anys 1935-1936, quan trepitjà en diverses excursions i viatges els paisatges mateixos que hauria trepitjat el profeta Jonàs camí de Nínive. Té aquests tres cants damunt la taula. Se sent al cim de la seva capacitat d'artista de la paraula. Tot —el matrimoni nou, el reconeixement com a escriptor, la lucidesa intel·lectual, la carrera diplomàtica—, tot l'empeny cap a un futur que la guerra avorta en sec, sense retorn. Xoc de vida: xoc verbal. Davant la violència, Carner respon. I ho fa amb una energia, una saviesa i una esplendor verbal tals que en poques setmanes van donar a llum més de mil tres-cents versos, els deu cants del que avui tothom reconeixeria com un dels més grans poemes europeus del segle XX... si no fos que la violència triomfà.

Proposo llegir així el *Nabí*: un llarg poema sapiencial en resposta a la violència, i que es planteja precisament com respondre-hi. Inspirat en l'antiga saviesa del poble d'Israel, que descobrí la universalitat de l'amor de Déu en resposta a les tendències més xenòfobes que travessaren la Jerusalem de després de l'exili a Babilònia. Una resposta al mal, doncs, inspirada en una altra resposta, antiga, profètica, espiritual, jueva —i per a Carner cristiana. En la frontissa tràgica del final de la Guerra Civil Espanyola i l'inici de la Segona Guerra Mundial, un dels més grans poetes europeus d'aquell moment escriu *Nabí*, el gran poema de la resposta de la consciència humana a Déu, confrontats tots dos a un poder irat, opulent, mentider i guerrer.

El subjecte convocat

Lluny de les imatges estantisses de la identitat jueva o cristiana, el poema posa en joc de manera brillant una doble evolució: la del subjecte que parla amb Déu i la de la imatge de Déu que es transforma. Ho resseguirem llargament. Som davant els estadis progressius d'un diàleg entre la consciència i la imatge de Déu que, revelada per l'experiència, pren forma en aquesta consciència. Diàleg en el qual la imatge de Déu convoca el subjecte (convoca la seva veu, el posa en viatge, el fa canviar al llarg del camí i el fa ser testimoni del que encara no coneix: els crims de Nínive). Diàleg en el qual, per la seva recerca, el subjecte va fent a miques una rere l'altra les imatges de Déu fins a l'admirable cant X. Caldria resseguir un a un els deu cants per destriar la riquesa de matisos amb què evoluciona la identitat de Jonàs al *Nabí*. En això, la tradició dels profetes, la saviesa bíblica i la filosofia personalista coincideixen: un mateix com un altre. El si mateix sorgeix en diàleg, una identitat personal que no és lineal sinó que va canviant de resposta en resposta.

Al cant I, en la vida passada de Jonàs com a profeta, que Carner afegeix al relat bíblic, la primera arribada de la Veu amb majúscula provoca un canvi radical de vida en Jonàs:

> Fui arrencat al bàndol
> de l'honorada gent.
> "Sigues rebuig", digué la Veu, "Sigues escàndol

per a virtuts corcades en l'acontentament.
Dels bandejats la vida t'és prou bona;
per viaranys sense roderes aniràs;
a qui t'haurà parlat dirà la seva dona:
"Amb aquest home et fas?" (I, 88-95)

Tirada que acaba definint amb precisió aquesta primera imatge del Déu que parla a Jonàs: "vindré com terratrèmol o com gropada fosca / perquè Jo sóc, jo sol, Iahvè" (I, 102-103). Servir aquesta imatge de Déu va dur Jonàs, en el passat, al fracàs. La referència a Elies és clara. Elies, fugitiu, de la cova estant veié l'incendi, el terratrèmol i l'huracà —antigues imatges del Déu poderós que ell havia servit en el seu combat contra els profetes de Baal—, però, sol i poruc, ja no reconegué el seu Déu en aquestes imatges de destrucció. Si Déu no té la potència d'antany... Moments de crisi espiritual, nit de l'ànima, conversió. El Jonàs de Carner, però, encara és lluny de reconèixer el seu Iahvè en el silenci subtil d'una brisa lleugera, com fa Elies al capdavall del tràngol (1r Re 19, 11-12). Per arribar-hi, al Jonàs de Carner li caldrà recórrer els deu cants del poema.

La nova aventura comença al cinquè vers del primer cant, quan la identitat de Jonàs es posa en moviment en ser enviat per Déu altra vegada, després d'anys d'haver deixat d'exercir com a profeta. Una crida nova a ser instrument de Déu per a combatre el mal:

—Vés a l'esclat de Nínive, trasbalsa cada orella,
retruny per la ciutat:
"Jo, Iavhè, sé la vostra malvestat:
de tant de pes la meva destra s'ha cansat." (I, 5-8)

Davant la nova crida, Jonàs no obeeix: rememora els seus greuges davant de Déu, els seus antics fracassos com a profeta, pronostica un nou desastre si anés a Nínive amb el missatge rebut i es troba, al final del primer cant, amb una nova presència de Déu, una presència inesperada, paradoxal: l'absència, el silenci. "Sembla partida / aquella Veu que el manament em féu. / Potser m'oblida / Déu." Déu no hi insisteix, i Jonàs pretén ser lliure de la crida als versos finals del primer cant:

(...) ¿Sóc alliberat,
o bé la Veu roman entre les fulles
a punt de repetir la seva voluntat?
Semblen quietes les muntanyes.
Tot en son lloc, ni un branquilló malmès.
I total sento un murmuri de canyes...
un borinot... no res.) (II, 197-203)

De fet, la Veu no tornarà a deixar-se escoltar fins al cant V. ¿Com s'entén el silenci de Déu, pensa Jonàs, si el crim segueix triomfant a Nívine? Branquilló, canyes, borinot... Un dels trets més bells de *Nabí* és l'esforç de Jonàs de llegir la voluntat de Déu en el paisatge, en cada detall de la natura. Tot el cant II és el de la solitud del pensament que es rosega, argumenta i desfà arguments —"més que el brogit la quietud eixorda: / tot cor és ple de veus"— per justificar la negativa a acceptar l'encàrrec del Senyor. De dia el sol, de nit els estels li recorden quina missió defuig:

I en l'endemig és cert que munta
a Nínive el pecat. El sol mateix
demana quan traspunta:
—¿Cal veure encar la iniquitat que creix?—
I la nit bella i l'estelada clara
diuen, en llur estesa de repòs;
—¿Hem de cobrir de pietat encara
un son sense perill i sense plors?— (II, 36-43)

En canvi, tot i que reconeix el crim que és a l'origen de la seva disputa amb Iahvè, no aconsegueix llegir els signes de la presència de Déu com ho havia fet en la seva vida anterior de profeta:

Temps era temps sabia
als matins si Tu m'eres avinent;
i la fullada, a l'hora foscant tota lleugera,
em deia: —Déu està content—;
(...)

Cada fulla es movia a ta alenada,
cada silenci era un lloc religiós,
en cada flor sentia que hi era ta mirada
d'abans que el temps no fos. (II, 84-87; 91-94)

Ara, però, Jonàs rememora alhora, com els tres fils d'una trena, els crims de Nínive, la missió que refusa i l'absència de Déu. Desitja que Déu l'hagi oblidat. I s'embarca al port de Jaffa. El cant III és el de la tempesta, que acaba quan els mariners llancen Jonàs per la borda, i el cant IV és el de Jonàs al ventre del gran peix. Dues manifestacions de Déu: la tempesta, el peix com a refugi. Però dues manifestacions sense paraules. Només al cinquè cant, renascut, Jonàs escoltarà de nou la veu, després d'un últim desig de quedar-se a viure a la platja on l'ha escopit el gran peix:

—Ací —vaig dir— jo restaria
com l'arbre, com el roc—. Però la Veu vingué:
—Vés a l'esclat de Nínive, Jonàs, no passis dia:
plegats, tu arribaràs i Jo diré—. (V, 30-33)

Ara sí que tota la natura és parladora. Jonàs llegeix clarament el que ha de fer:

I em vaig alçar. Del roc l'ardència,
del pi l'aroma m'ignoraven el posat.
S'esvaïa tot tracte del lloc amb ma presència
com si ja hagués pres comiat.
Son gust d'embadalir perdia la mar blava;
mudà el jaient un núvol com si l'esquena em des,
sentia l'aire que es desficiava
i la mota de pols em deia: —Vés—. (V, 33-41)

Jonàs camina sense pausa fins que, ferit i exhaust del camí, a les envistes de Nínive, proclama el seu missatge: falten quaranta dies perquè la ciutat sigui enderrocada per l'ira de Déu. ¿Ha canviat ja la imatge del Déu de Jonàs? No pas: en entrar a la ciutat, al cant VI, una antiga sacerdotessa de l'Alba

dialoga amb el profeta i reconeix bé quin Déu serveix (i que per a algun lector pot remetre a la imatge de l'exèrcit franquista alçat contra la República):

> ¿O sou el foll que el càstig nou celebra
> per a un país poblat de gent i verd
> i parla d'un sol déu —i trem de febre,
> ple del tuf miserable del desert? (...)
> Déu que vol castigar, mai no destria,
> ell perd l'estol, arrasa la ciutat;
> mentre que l'home en son camí es doldria
> fins del gemec d'un ca oblidat.
> ¿Què cerca a sotragades
> aquest déu cellaadust? (VI, 53-37; 66-71)

El profeta perplex

Al cant VII s'esdevé l'enfrontament entre la paraula de Iahvè pronunciada per Jonàs i la ciutat de Nínive. Jonàs hi és víctima de la seva paradoxa: voler combatre la destrucció amb més destrucció encara, oposar la guerra a la guerra, enfrontar els crims de Nínive anunciant un Déu capaç d'anorrear una ciutat. En cada detall de la seva posada en escena, Carner posa de relleu el contrast entre la imatge que Jonàs té d'ell mateix i la manera com el veuen els ninivites. Jonàs s'ha identificat del tot amb el seu missatge: "Sóc un avís, com la llum groga que s'encela / quan sobre el camp curull la pedregada ve." Un avís: una amenaça; i contra el que ell esperava, la gent l'escolta i l'obeeix:

> I els anants i vinents cregueren ma paraula
> perquè Iahvè era en mi,
> i oblidaren llur llit i llur taula
> i els féu basarda de robar i d'occir. (VII, 39-42)

La paradoxa ja és heretada del llibre bíblic: Jonàs és un profeta que no s'adreça als jueus. No s'adreça, doncs, als qui coneixen Iahvè, sinó a una

altra cultura. La seva força no rau tant a saber donar un nou sentit a les tradicions jueves o als textos antics que funden Israel, sinó en una pedagogia que fa visible als ninivites que el seu déu Ístar reposa sobre el crim. El cap de la guàrdia del rei reconeix Jonàs no pas com a profeta de Iahvè sinó com a portaveu de les víctimes:

> Però qui ve miseriós d'un llarg viatge,
> colrat pel sol, esparracat pels vents,
> sense més arma que l'esguard salvatge
> ni més cabal que un barboteig de nous accents,
> bé pot portar un missatge
> no pas de l'or i el flam dels nostres déus ardents,
> sinó de la meitat del món que s'angunia
> i passa fam i fred, horror i malaltia,
> i que potser té déus encara més potents. (VII, 61-69)

I tot seguit, quan Jonàs és davant del tron del rei, es fa evident la paradoxa. El reben com a un estranger i es produeix, com en tantes trobades interculturals, un malentès: Jonàs proclama Iahvè i la seva superioritat sobre Ístar —i ràpidament interpretarà així el seu triomf i esperarà que el càstig diví sancioni la seva bona feina de profeta— però el rei escolta una altra cosa. S'adona que la paraula de Iahvè, en boca de Jonàs, està aixecant el vel que ocultava la violència. Allò que es revela al rei és la sang dels crims que ha comès en nom d'Ístar. Jonàs clama al seu davant:

> Iavhè, Iahvè! Tot quant vindrà al sentit
> és la promesa fina o el rastre esmorteït
> d'un Déu, d'un pare igual, Senyor de meravelles.
> Ístar, com totes elles,
> de l'ombra inicial ha eixit
> on Ell posà, durant un surt de ses parpelles,
> el capciró del dit.—
> Mireu si no del bell jardí damunt la flaire!—
> Era a l'hora foscant,
> i ensems que un gran voltor feia ròdols per l'aire

muntà fins a la dea un núvol rondinaire
i caigué sang del centelleig distant. (VII, 101-112)

La imatge de la sang fa que el rei deixi de banda els màgics de la cort i es concentri en el testimoniatge de Jonàs. Baixa del tron, es despulla de les vestidures reials i fa una vibrant confessió:

—He caminat com en follia,
m'han pres com una febre les vanes lluïssors;
i ara bada mos ulls aquest parlar raspós
i entenc de mon irat poder la llebrosia.
I em tornen les tenebres i el pensament amarg
i aquella pietat, que creia d'alma esclava,
de quan, infant, per primer cop amb el meu arc
vaig aterrar l'ocell que per la llum volava.
Oh, Déu, dóna'm consol! (VII, 155-163)

Rememora doncs la pietat infantil i descobreix Iahvè com un déu que fa costat a les víctimes. El rei encadena llavors, una rere l'altra, la renúncia als crims, la confessió pública i la penitència, per a la més gran perplexitat de Jonàs quan escolta com el rei diu:

(...) Iavhè féu pacte amb el nafrat i amb el mesquí,
i al desdonat es gira.
¿Qui sap si un plor d'amor faria decandir
la foguerada de sa ira?—
I el rei i el poble en pietat i por sagrada,
de la desesperança i el dol en l'entreforc,
escolliren el dol, ple d'estelada—
l'ànima en Déu apaivagada
com doll de torrentera que va esplaiant-se al gorg. (VII, 221-229)

S'està revelant a Jonàs un Déu compassiu. El profeta perplex s'enfronta doncs a Iavhè i li ho retreu: "—¿Per què t'has compadit altra vegada, / Iahvè, que encara portes l'inic en ta abraçada, / aviciat com un nadó?"

(VIII, 21-23). A diferència del poble de Nínive que, en un vers bellíssim ("de la desesperança i el dol en l'entreforc"), havia triat el dol, Jonàs tria la desesperança:

> (...) mon cor es va estremir de l'íntima resposta:
> —És que l'ira t'escau?—
> Com l'infant engrunyit que es desatansa
> del mot suau,
> vaig partir de l'indret de ma recança
> per un camí sense aigua ni cap ombratge verd,
> el de la penitència i la desesperança,
> car totes dues menen al desert. (VIII, 42-49)

No és encara l'última resistència de Jonàs, encara hem de passar per dos greus enfrontaments amb Déu, però al cant següent s'esdevé la doble descoberta: Déu és compassiu i és íntim. Al llarg del cant VIII el combat dialèctic amb Déu es manté, perquè Jonàs es resisteix amb tots els seus mitjans a la progressiva revelació d'un Déu compassiu i benigne, lent per al càstig i ric en l'amor. Només després de la disputa aferrissada entre Jonàs i el Senyor, per primera vegada, el profeta entendrà que no es tracta de seguir una Veu exterior que retruny i trasbalsa sinó d'escoltar una veu interior:

> I en cessant Iahvè jo capia
> que Ell no havia parlat des d'un ròdol tot clar
> del cel, sinó de dins de mi, que l'ofenia.
> En el nostre esperit, on ningú no el destria,
> al dellà de cent cambres Déu nia;
> i l'home de sa casa s'ajeu en el llindar
> com un servent, com un ca. (VIII, 131-137)

Com una música

Al cant IX, en una escena que Carner també inventa afegint-la al relat bíblic, emergeix en la consciència de Jonàs una nova imatge de Déu, amb

claredat. Perquè, malgrat la disputa en la qual s'han imposat les raons de Déu, en el fons Jonàs encara no ha assumit què significa renunciar a la violència. Per això reacciona brutalment quan es troba amb un foraster la veu del qual és "afectada de grec", cínic, un home que es riu de la seva fe. Jonàs es cansa de discutir-hi i, al final de la conversa, s'indigna quan el "grec" es burla de Déu:

> —Tinc gran dubtança
> que sigui qui tant és i tan opac s'atansa.
> Mentre jo visc, vejam, ¿què fa?
> No en tinc esment ni en sé les noves.
> No hi val recórrer els cims, entrar a les coves.
> Si viu, aquí té un cingle: que em faci rodolar. (IX, 70-75)

Jonàs, com si oblidés tot el camí que ha fet, es deixa endur per la provocació i estimba el grec cingle avall. Ho fa amb resolució, com si hi estigués obligat per tal de salvar la seva fe. I l'assassinat comès el porta al límit, a l'abisme. Sent llavors una veu que no sabem si és exterior o interior, només sabem que es deixa sentir com una música:

> I clarament, com una música sentia:
> —Cap flastomia
> com negar que Déu és perdó. (IX, 103-104)

I, ara sí, s'esdevé la conversió, no per cap imposició exterior d'una Veu majúscula, ni per cap raonament fruit de la disputa interior amb Déu, sinó perquè Jonàs se sent perdonat quan s'adona que sap llegir la promesa de Déu escrita al cel, i es prosterna en silenci:

> Llavors, negat al fons de més gran fondalada
> que no l'occit, el cap alçava com
> si no gosés; i en veure escrita en l'estelada
> una promesa per pietat transpuntada,
> a rossegons per terra vaig adorar son nom. (IX, 120-124)

Dins el ventre d'un peix

El cant X és un cim. Jonàs, "en la blancor de sa vellesa", contempla la seva vida i en llegeix el significat. Aquí Carner interpreta el relat bíblic a la llum dels evangelis, a partir d'una brillant inversió: Jonàs profetitza les paraules futures que dirà Jesús referint-se a ell mateix. Primer s'adreça a Adam, descabdellant les generacions i anunciant-li que de la seva descendència naixerà el Crist:

> un Fill teu s'alçarà del penyal on dormia
> sense cap senyal de dissorts,
> no pas desfet en pols i cendra,
> d'alba encerclat per on la mort el volgué prendre
> i primer nat dels morts. (X, 56-60)

La imatge de Déu que Jonàs ha assolit a través de les proves que ha enfrontat al llarg de la seva vida és nítida: "Car Déu tothora crea i l'univers allarga", "Perquè Déu lleva / només vivents i desconeix la llei mortal", "És fent presents com Déu augmenta sa riquesa, / Ell sa promesa eixampla més que el vivent sa fe."

Llavors ve la profecia en mirall: Jonàs anuncia que Jesús es referirà a la seva pròpia aventura quan vulgui explicar als seus deixebles que ha de morir i ressuscitar:

> dia vindrà que amb gent al volt aplegadissa,
> sospiri, las de llur demanadissa:
> "Oh conradors de pobres pedregars,
> oh pescadors de xarxa vella!
> Ans no passeu del món, hi haurà una meravella:
> jo us donaré el miracle de Jonàs." (X, 74-79)

Jonàs assumeix que tot el que ha viscut, la por i la fugida, la disputa amb Déu i els tres dies al ventre del gran peix, les successives crisis espirituals, tot plegat no és res més que una paràbola. Paràbola d'un esdeveniment futur que anorrearà, ara sí, la violència, fent que s'acompleixi la

promesa de la pau. Com les paraules de Jonàs, els versos de Carner són també un gest de confiança: que el que està vivint en el destret de la guerra sigui paràbola per a una resurrecció futura. Vell, Jonàs assumeix que la seva vida ha de ser interpretada com un anunci de la mort i resurrecció del Crist, i la profetitza:

> Car Ell, per conhortar les nostres agonies
> i ungir-nos en la pau dels averanys complerts,
> dins de la gola de la mort viurà tres dies,
> alliberat el dia terç. (X, 80-83)

Prou sabem que els evangelistes van escriure per donar raó del Crist, que els evangelis són redactats des de la perspectiva dels testimonis de la resurrecció. També el *Nabí* de Carner. De manera que, invertint la temporalitat com ho fan els profetes, anticipant el futur, el seu nabí és capaç de llegir la pròpia vida a la llum del Crist ressuscitat. Aquests jocs temporals, servits per la fluïdesa dels versos, donen a la veu de Jonàs la llibertat d'anar amunt i avall per les generacions des d'Adam fins a Jesús i situar-se a mig camí, com una baula. Inversió paradoxal: Jonàs (el profeta que dubta, el que fuig, l'agressiu, el venjatiu...), en la seva aventura, és imatge del Crist. Ha viscut doncs totes les etapes d'un trajecte: subjecte convocat per la crida, veu íntima del Déu compassiu que parla des del cor, identificació de la pròpia experiència espiritual amb el Crist. La mort i resurrecció de Jesús dóna, des del futur, sentit al seu viatge interior.

Des d'aquesta clau hermenèutica, podem tornar ara al cant IV, que Carner —en aquella tardor de 1938 que moria la República i s'acostava a Europa la Segona Guerra Mundial— encara va titular, distingint-lo de la resta, "Cant de Jonàs al si de la balena". A la Bíblia, el segon capítol del llibre de Jonàs és un salm d'acció de gràcies. Tot indica que el redactor va aprofitar algun salm disponible i el va reproduir en aquest lloc. Un salm, doncs, que s'adreça a Déu en segona persona: "Des de l'entranya de la mort / he cridat auxili, / i tu, Senyor, has escoltat el meu clam" (Jn 2, 3). Al *Nabí*, el salm ha estat substituït per un càntic que, pel seu to i per la seva forma mètrica (l'única regular en tot el llibre), es distingeix del conjunt del poema.

Amb els versos d'aquest extraordinari cant IV entre les mans, Carner llança un guant al lector, l'obliga a optar, i ho fa amb unes immenses bondat i ironia:

> Ja só dins una gola més negra, millor closa;
> i crec, dins el ventre d'un peix. (IV, 3-4)

"Crec" en un doble sentit: el d'obediència a Déu i el de la fe confiada. Aquí la veu del profeta parla de manera ben diferent al salmista que proclama, parlant al Senyor de tu, la seva confiança en el Déu que l'acull —un Déu que, des del temple llunyà, ha escoltat la veu que pregava i ha salvat el pobre Jonàs de la fossa marina. L'opció de Carner és radical: el ventre mateix és el temple. És el lloc de la comunicació íntima amb Déu. Carner necessita la figuració del poema —el gran peix— per dir la seva fe: només pot creure des del seu ventre. El vers es una aresta que migparteix dos vessants de lectura. Si el lector entén aquest vers des de l'atestació —Carner hi diu: "I crec"—, tota la lectura del *Nabí* llisca cap a la recerca de Déu, de la universalitat del seu perdó, de la manera de combatre la violència mitjançant la poesia, a la llum de la saviesa bíblica. És el vessant pietós del poema. Si el lector s'inclina cap a l'altre vessant de la teulada, que és la sospita —Carner hi diu: "Només puc creure des del ventre del peix, és a dir, des la figuració del poema"—, la lectura pot lliscar, com s'esdevingué en Ferrater, cap a una molt erudita i brillant indagació sobre les racionalitzacions de Déu, els límits del llenguatge poètic enfrontat a la seva recerca o el contingut merament narratiu de la vida de Jonàs. És el poema en el seu vessant descregut.

El secret, per a mi, seria una tercera opció: no lliscar. Saber mantenir l'equilibri al caire de l'aresta. Viure, ardits i en equilibri, dins l'impossible (IV, 30). Entre atestació i sospita, respirar amb el poema.

No hi ha dubte que aquesta tercera opció de lectura és, si més no, l'opció d'escriptura de Carner, perquè només aquesta intenció pot explicar la mesuradíssima ambigüitat del poema, la finesa amb què construeix l'aresta atestació-sospita de cap a cap de *Nabí*.

Des del caire de l'aresta, el cant IV del *Nabí* pot ser llegit com un poema místic a la manera carneriana: conta al lector la comunicació íntima

amb Déu, la profunda alegria d'aquesta intimitat, i això inclou el bon humor de saber fer broma sobre el llenguatge emprat i pel que fa a la pròpia sort de viure en les entranyes del Senyor. Ai, ¿per què costa tant de deixar-se amarar per la bondat de Carner? ¿Per què ens resistim a compartir la seva alegria?

> Ja s'ha acabat, d'una bocada a l'embranzida,
> ma petitesa, mon esglai.
> Re no em distreu, dubte no m'heu, desig no em crida.
> Déu és el meu únic esplai. (IV, 5-8)

És el cant místic d'un renaixement espiritual, proclamat des de l'abisme de la violència, que havia provocat el desig de fugir de la crida del Senyor. Tan confiat s'ha tornat ara Jonàs que, en el destret, sap reconèixer que Déu és juganer:

> Déu juga. Déu ens tira lluny i mai no ens llença.
> Canto son nom amb veu igual,
> orb, doblegat, com esperant una naixença
> dins la cavorca sepulcral. (IV, 13-16)

Una confiança bíblica:

> Ell en l'abís de tot sement mon cos embarca
> perquè hi reneixi per a Ell.
> I jo hi só refiat com Noè en la seva arca
> i Moïsès en el cistell. (IV, 21-24)

Tanta confiança que, mirant de reüll els seus lectors futurs amb el somriure a la boca, Carner els repta:

> I si el meu seny es priva de signes il·lusoris
> dins l'impossible visc ardit.
> I un dia, en llur follia, els savis hiperboris
> diran que aquest peix no ha existit. (IV, 29-32)

Sembla que Carner, com el Jonàs que sabia anticipar l'esdevenidor, faci companyia als seus lectors futurs i ens digui: dia vindrà, el bon Ferrater dirà que tot plegat és una lectura freudiana de la Bíblia i una objectivació del símbol poètic. I vindrà un altre que dirà que el meu *Nabí* —i el mateix *Llibre de Jonàs*!— han de ser entesos segons els contextos històrics i culturals en què varen ser escrits. Una mica d'humilitat! Tots s'esforçaran a llegir que el peix és només una metàfora de la intimitat amb Déu, en comptes de saber dir senzillament que el meu vers vol ser testimoni de la vivència de l'impossible, oberta, oferta al lector. Una mica d'ironia, amics! ¿Tan difícil és saber que cal parlar de Déu novament, a cada generació, en paràboles? Benvinguts a la confiança:

> Sense l'angoixa ni la càrrega dels dies
> com el no nat sóc a redós. (IV, 27-28)

Refiat en el renaixement, perquè n'ha fet experiència personal en el cant IV, el Jonàs ancià pot donar forma als versos finals del *Nabí* a la imatge definitiva de Déu tal com se li ha anat revelant; una imatge maternal, amorosa més enllà i tot de la justícia. Heus ací la icona:

> i en qui s'adiu a la dolçor nocturna,
> un pensament de pietat llampurna
> com un estel que cau.
> (...)
> —Morir per a la nova naixó, clara delícia!
> Només amor esdevindrà l'home rebel.
> Car ultrapassaràs del Pare la justícia,
> oh maternal condícia
> del brossat, de les pomes i la mel! (X, 106-108; 122-126)

Una profecia autoacomplerta

Tan aviat com va haver enllestit el poema, Carner va trametre el seu *Jonàs* a Armand Obiols, que en va preparar una edició a càrrec de la Insti-

tució de les Lletres Catalanes. El text ja era en galerades, amb il·lustracions d'Enric-Cristòfol Ricart, quan les tropes franquistes van entrar a Barcelona el gener del 1939 i la violència va avortar la publicació.

Vingué l'exili. Mèxic obrí els braços a Carner i el poeta, agraït, emprengué la traducció al castellà del seu poema magne, que presentava així als seus lectors americans: "En aquel otoño parisiense (de 1938), escribí prácticamente todo mi poema, fiel a mi nativa lengua catalana, contra la cual se encarniza hoy una Nínive pigmea. En 1939, ya entre estos nobles valedores mexicanos, vertí mi poema a la lengua castellana, con fines como de más acercada plática. Siguen en el mundo la opresión del espíritu y los amagos soterraños; pero yo prefiero ser anacrónico y, como el niño dormido que cantó el poeta, sonreír a lo que descubro con cerrados ojos." De manera que la primera edició del poema és la que es publicà el 1940 a l'editorial Séneca de Mèxic D. F., en castellà.

¿Va ser un autoacompliment de profecia? El profeta de la universalitat de l'amor de Déu va ser passat pel sedàs de la universalitat de la traducció, i el recorregut del poema cap als seus lectors catalans va fer una marrada de la qual, gràcies al geni de Carner, en sortí beneficiat. Perquè en el procés de la traducció castellana sorgiren, de retop, alguns dels millors versos catalans del poema. Fins ara he citat en tot moment la versió definitiva tal com va ser recollida en l'edició de la poesia completa de Carner del 1957. Amb una excepció; en traduir l'últim vers de la segona quarteta del cant de Jonàs al ventre de la balena —"Déu és el meu únic esplai"— Carner, juga que jugaràs amb el ritme i la rima i anant i venint entre les dues llengües, assoleix un vers extraordinari:

> Mi único espacio es Dios.

Vers que potencia radicalment la figura del ventre del gran peix com a imatge de la intimitat amb Déu. En la versió catalana queda així, després de passar pel filtre de la traducció castellana:

> Re no em distreu, dubte no m'heu, desig no em crida:
> Déu és el meu únic espai. (IV, 7-8)

El caire de l'aresta era, doncs, un vers lluminós com una fletxa.

De Mèxic estant, havent agafat distància sobre el poema i podent rellegir-ne la significació, Carner afegeix també al seu *Jonàs* inicial, en la versió castellana, entre d'altres, una tirada de versos que en sintetitzen el sentit, i que reproduirà a la primera edició catalana de *Nabí*, feta per les Edicions de la Revista Catalunya, a Buenos Aires, el 1941. El "pensament de pietat" dels últims versos és eixamplat com a "pensament de Déu" que arriba a l'home a través d'altres coses, de signes que han de ser llegits amb els ulls de la fe: un raig del sol que travessa les fulles d'una parra, la brisa suau (imatge del Déu compassiu per a Elies) de la marinada, el cantar d'una font, el refugi d'ombra d'una roca:

> i en qui s'adiu a la dolçor nocturna,
> un pensament de pietat llampurna
> com un estel que cau.
> —Salta en mon cor com un infant al raig del dia,
> oh pensament de Déu,
> tu que ajustes els plecs de l'alegria
> i fas com amb un cant el nostre dol més breu.
> Oh jaç, oh font que corre, oh tast de marinada,
> ull d'or mirant per les escletxes del parral,
> i, a l'hora que estavella la calda empolsegada,
> ombra segura d'un penyal.
> Car tot cosa, tret de Déu, és fugissera.
> ¿Qui dirà mai ses menes d'eternes resplandors
> en parla forastera
> i amb llavi farfallós?
> Adéu, però, grans grapes de càstig i avarícia! (X, 106-121)

Des de l'exili mexicà, Carner sintetiza tot el trajecte espiritual. Reconeix la figura del primer Jonàs, que l'havia acompanyat vuit anys abans a Hendaia i que, incapaç d'interpretar el mal del món, "farfallava com un que no té seny" (I, 79); reconeix també la figura del Jonàs sortit del ventre del gran peix, que l'havia acompanyat en les excursions pel Líban, caminant cap a Nínive per adreçar-li un avís "en parla forastera". Acull el

profeta escandalós que va ser de jove, i el profeta adult que gosà amenaçar la gran ciutat de Nínive, i reconeix que també a través d'ells havien estat dites al món les "eternes resplendors" de Déu. Les reconeix i —tot i que acomiada definitivament la imatge del Déu castigador— s'hi reconcilia clarament en un dels últims versos del *Nabí*:

Només amor esdevindrà l'home rebel. (X, 123)

Memòria del curs 2013/2014

IREL-Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida

I. Història

L'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida-IREL fou erigit per la Congregació per a l'Educació Catòlica de la Santa Seu el 22 de maig de 1996 i està vinculat a la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'Institut es va crear a partir de l'Escola Diocesana de Teologia de Lleida que existia des de l'any 1975, que fou transformada l'any 1992 en la Fundació Autònoma Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida-IREL, dedicada a promoure i fomentar el diàleg fe-cultura, especialment el diàleg institucional amb la Universitat de Lleida-UdL, i a la formació permanent dels agents de la pastoral. Per aquesta raó l'Institut Superior s'anomena, també, IREL.

L'any 2008 es publica la Instrucció de la Santa Seu sobre els Instituts Superiors de Ciències Religioses, de la Congregació per a l'Educació Catòlica, dels Seminaris i dels Instituts d'Estudis, que obliga a una refundació dels ISCR. El dia 13 de març de 2010 el Sr. Bisbe de Lleida, Mons. Joan Piris i Frígola, signa el Decret d'erecció de l'ISCR-IREL, així com els nomenaments dels professors estables, i el dia 15 de març se signa el nou conveni de vinculació amb la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'IREL, a banda del conveni amb la Facultat de Teologia de Catalunya, té convenis signats amb la Universitat de Lleida-UdL, amb la Fundació Pública de la Diputació de Lleida Institut d'Estudis Ilerdencs-IEI, amb la Fundació Joan Maragall-Cristianisme i Cultura, i la Fundació Lluís Espinal-Cristianisme i Justícia de Barcelona, amb Càritas Diocesana de Lleida, amb la fundació Verge Blanca-Escola de l'Esplai de Lleida i amb la Direcció General de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, amb la Diòcesi de Solsona, amb l'Institut de Ciències de l'Educació - ICE de la UdL i amb el Museu de Lleida: Diocesà i Comarcal.

II. Estructures i persones

D'acord amb els estatuts de Fundació Autònoma de la diòcesi de Lleida, a l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos de Lleida-IREL, el Consell d'Institut exerceix les funcions de Patronat, i pren les decisions adients que li competeixen de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida, vinculat a la Facultat de Teologia de Catalunya.

L'Institut Superior de Ciències Religioses ha anat consolidant aquestes estructures orgàniques de govern: el Consell d'Institut, màxim òrgan de govern, i el Consell permanent de l'Institut, d'acord amb els seus estatuts, aprovats per la Facultat de Teologia de Catalunya, segons les instruccions vigents de la Santa Seu. També, el Consell Assessor de l'IREL, integrat per representants de diverses delegacions diocesanes, pels coordinadors de les quatre àrees de treball del Bisbat de Lleida, per representants de la Universitat de Lleida i altres institucions de l'àmbit de la cultura de la ciutat de Lleida, exerceix la seva tasca d'assessoria i d'acompanyament de les decisions preses en els òrgans competents.

La gestió ordinària ha estat realitzada pel Consell Tècnic, el Consell d'Institut i l'Equip Directiu de l'IREL. Ha funcionat, també, l'equip dels delegats dels estudiants, diplomatura-grau, llicenciatura-màster, Departament de Pastoral Aplicada, i han tingut la participació que s'escau en el Consell d'Institut.

També en aquest curs han completat els seus estudis sis alumnes de la setzena promoció de diplomats i diplomades en ciències religioses i dos alumnes de la dotzena promoció de llicenciats i llicenciades.

President: Mons. Dr. Joan Piris Frígola, Bisbe de Lleida.

Consell tècnic de l'IREL
Llic. Carme Agustí, pedagoga
Dra. Maria Pau Cornadó, filòloga
Llic. Salvador Escudé, filòleg
Dra. Montserrat Esquerda, metgessa
Llic. Josep M. Forné, filòsof
Dr. Manuel Lladonosa, historiador
Dr. Josep Martí, filòsof

Dr. Josep Pifarré, psiquiatre
Dr. Ramon Prat, teòleg
Llic. Ramon Reig, arquitecte
Llic. Carles Sió, filòsof
Dra. Marta Trepat, psicòloga
Dr. Joan Viñas, cirurgià

Equip directiu de l'IREL
Director: Dr. Ramon Prat
Vicedirector: Llic. Ramon M. Reig
Secretari i coordinador general: Llic. Carles Sió
Cap d'estudis: Dr. Josep Galceran
Secretària relacions exteriors: Llicda. Josefa Camps
Secretària de direcció: Sra. M. José Calvo
Administració general: Sr. Santiago Lapeña
Suport docent: Llicda. Carme Agustí i Dr. Laureano Sánchez
Cap de publicacions: Llic. Amadeu Bonet
Grup Amics de l'IREL: Llicda. Francesca Agustí
Manteniment i equip de suport: Llic. Cándido Sánchez

Consell d'Institut de l'ISCR
Sr. Bisbe de Lleida: Mons. Joan Piris Frígola
Degà-President de la Facultat de Teologia de Catalunya: Dr. Armand Puig Tárrech. (Delegat del Degà-President al Consell d'Institut: Dr. Enric Cortès Minguella.)
Director de l'IREL: Dr. Ramon Prat Pons
Vicedirector: Llic. Ramon M. Reig Masana
Professors estables:

Dr. Enric Cortès Minguella
Dr. Francisco Cabrero Pico
Dr. Gerard Soler Quintillà
Dr. Josep Martí i Cristófol
Dr. Ramon Prat i Pons
Dr. Jaume Pons Bosch
Dra. Ma. Antònia Mateus Gorgues

Dr. Jesús Moral Barrio
Dr. Laureano Sánchez Castillo
Representants dels professors no estables:
Dr. Josep Galceran Nogués
Llicda. Mar Pérez Díaz
Representants dels alumnes:
Sr. Ernesto Massagué Pérez
Sa. Antònia Peris Llorens
Secretari: Llic. Carles Sió Roca

Consell Permanent
Delegat de la Facultat de Teologia: Dr. Enric Cortès
Director: Dr. Ramon Prat
Vicedirector: Llic. Ramon Maria Reig
Representant professors estables: Dr. Josep Martí
Representant professors no estables: Dr. Josep Galceran
Representat dels alumnes: Sr. Manuel Rodríguez
Secretari: Llic. Carles Sió

Consell Assessor de l'IREL
Mn. Josep Anton Jové, vicari de Pastoral de la diòcesi de Lleida.
Dr. Enric Cortès, delegat de la Facultat de Teologia de Catalunya.
Dr. Joan Biscarri, delegat de la Universitat de Lleida.
Llic. Josep M. Forné, representant Fundació Joan Maragall.
Llicda. Teresa Gené, delegada del Bisbat de Solsona.
Sr. Joan Carles Nicuesa, delegat d'Apostolat Seglar.
Llicda. Caritat Mercadé, delegada de Missions.
Dr. Josep Ramon Saura, president de la Fundació Verge Blanca.
Dr. Laureano Sánchez, director del DPA.
Llic. Cándido Sánchez, delegat de Pastoral Penitenciària.
Llic. Xavier Navarro, delegat de Pastoral de Joventut i vocacions.
Sra. Trinidad Catalán, delegada de Catequesi.
Dra. Montse Esquerda, delegada de Pastoral de la Salut.
Llic. Lluís Sallán, delegat d'Educació del Bisbat de Lleida.
Sr. Emili Reimat i Sra. Tesa Corbella, delegats de Pastoral de la Família.

Dra. Sílvia Miquel, delegada de la Pastoral Universitària.
Dr. Rafael Allepuz, president de Justícia i Pau de Lleida.
P. Lluís Tarazón, delegat de Pastoral Obrera.
Llicda. Francesca Agustí, delegada d'Ecumenisme i diàleg interreligiós.
Mn. Carles Sanmartín, delegat de Pastoral Caritativa i Social; responsable de l'Àrea d'Acció Caritativa i social.
Dr. Gerard Soler, responsable Àrea d'Espiritualitat.
Sra. Mònica Cabezuelo, responsable Àrea "Gaudium et Spes" i evangelització.
Dra. Ma. Antònia Mateus Gorgues, responsable de l'Àrea de Formació.

Professors/es de l'ISCR

La llista alfabètica dels professors que han format part del claustre durant el curs 2013/2014 de l'Institut Superior de Ciències Religioses és:

Llic. Antoni Agelet
Llic. Lluís Agustí
Dr. Rafael Allepuz
Llic. Eloi Aran
Llic. Xavier Batiste
Llic. Amadeu Bonet
Dr. Agustí Borrell
Llic. Àngel Briñas
Dr. Joan Busqueta
Llic. Alfons Busto
Dr. Francisco Cabrero
Dr. Ximo Company
Llic. Salvador Escudé
Dra. Montserrat Esquerda
Llic. Pere Fibla
Llic. Josep M. Forné
Dr. Josep Galceran
Llicda. Sara Galceran
Dr. Manuel Lladonosa
Llicda. Montserrat Macià
Dr. Josep Martí
Dra. Antonieta Mateus
Llic. Manuel Mercadé
Llic. Joaquim Mesalles
Dr. Juan Jesús Moral
Llic. Xavier Navarro
Dr. Joan Ordi
Llic. Jordi Pardell
Llic. Jaume Pedrós
Dra. Teresa Peralta
Llic. Mar Pérez
Dr. Josep Pifarré
Dr. Jaume Pons
Dr. Josep M. Porta
Dr. Ramon Prat
Llic. Joaquim Recasens
Llic. Lluís Sallán
Dr. Laureano Sánchez
Mn. Carles Sanmartín
Llic. Joan Ramon Saura
Llic. Jesús Sans
Llic. Joan Ramon Saura
Llic. Jaume Sidera
Llic. Carles Sió
Dr. Rafael de Sivatte
Dr. Gerard Soler
Dra. Marta Trepat

Professors emèrits:
Dr. Joan Esquerda
Dr. Ferran Manresa
Dr. Jaume Montaña

III. Alumnat

El nombre d'estudiants matriculats durant el curs 2013-2014 a l'Institut Superior ha estat de 194 alumnes, 98 dels quals compleixen els requisits per a ser alumnes ordinaris. Cal deixar constància que els alumnes de la UdL que han vingut a cursar crèdits de lliure elecció han estat, com en cursos anteriors, escassos, atès que s'ha implantat plenament el Pla Bolonya.

També cal esmentar un augment significatiu d'alumnes convidats que cursen assignatures per a obtenir la DECA, segons la distribució entre SAFOR, IREL i Facultat de Ciències de l'Educació, dels quatre blocs amb els continguts preceptius decretats per la Conferencia Episcopal Española. Així mateix hi ha hagut alumnes que s'han acollit, havent acabat el grau de magisteri, a la possibilitat de cursar els quatre blocs a l'ISCR.

Tampoc no ha estat possible realitzar el curs de Formació d'Agents de pastoral. Atès que no va començar cap alumne en el curs anterior, el nombre d'alumnes d'aquest feia inviable el curs. Aquests alumnes han fet altres opcions a l'IREL.

Nombre d'alumnes matriculats 2013/2014

—alumnes ordinaris	98
—alumnes extraordinaris	28
—alumnes convidats	47
—alumnes DPA	-
—Animadors de Comunitat	21
Total	**194**

IV. Instal·lacions

Les instal·lacions de què disposa l'Institut estan ubicades en una de les tres ales de l'edifici del Seminari Diocesà de Lleida (C/ Canonge Brugulat 22), segons l'acord signat entre el Seminari Diocesà de Lleida i l'Institut Superior. Més en concret l'Institut disposa de:

- capella
- biblioteca
- dues aules grans amb capacitat entre 60-75 alumnes amb televisió i vídeo, canó projector i ventilació fixa
- una aula mitjana amb capacitat per a 40 alumnes
- una aula petita amb capacitat per a 20 alumnes
- una sala d'actes, amb capacitat per a 65 persones, amb pantalla, projector i sistema de cortinatge per a la regulació de la il·luminació externa
- una sala d'estar i una sala per a seminaris i tutories
- despatx de direcció
- despatx de cap d'estudis
- sala de juntes
- despatx de suport docent i coordinació general
- despatx de secretaria tècnica i atenció a l'alumnat, amb sistema d'aire condicionat
- despatx de secretaria de direcció, amb sistema d'aire condicionat
- sala de pastoral universitària
- espai de materials i arxiu
- circuit tancat de televisió, per a conferències amb molta afluència de públic
- serveis en les diferents plantes
- tots els accessos per a discapacitats físics des de l'exterior fins a tots els espais

La biblioteca ha seguit el seu curs prestant servei amb tota normalitat. La planta baixa de l'edifici del Seminari ha quedat totalment habilitada a l'espera del trasllat d'un dipòsit de 70.000 volums i una hemeroteca amb gairebé un centenar de revistes. Cal comentar la total normalitat i bon acolliment que han tingut els alumnes de l'IREL a les biblioteques de la UdL, així com la inversa, possibilitats que dóna el conveni signat.

V. Matèries impartides en el curs 2013/2014, professors/es

La lletra "G" com a primera lletra del codi de cada assignatura indica que es tracta d'una assignatura de grau, així com la "M" indica que és de màster.

La mateixa assignatura, començant el codi per un nombre, és de diplomatura o de llicenciatura; és a dir de la titulació a extingir.

Si és una assignatura que comença per 25S, es tracta d'una assignatura optativa.

Assignatura	*Alum.*	*Cognom*	*Nom*	*Codi*
Antropologia teològica	30	Fibla	Pere	Gtf02
Antropologia teològica	8	Fibla	Pere	2T003
Apostolat de laics i joventut	2	Bonet	Amadeu	9P005
Apostolat de laics i pastoral de joventut	28	Bonet	Amadeu	Mtp03
Art i religió	4	Company Macià	Ximo Montserrat	10P08
Art i religió	14	Company Macià	Ximo Montserrat	Map04
Bioètica	25	Esquerda	Montserrat	Gfc10
Catequètica	2	Agustí	Lluís	9P002
Catequètica	15	Agustí	Lluís	Mtp04
Cicle de conferències "La saviesa"	36	Forné	Josep M.	25S01
Curs "fe i justícia"-Els mínims irrenunciables de la dignitat	14	Carles/ Xavier	Sanmartín/ Pelegrí	25S03
Curs "Introducció a la Lectio divina"	3	Turmo	Daniel	25S04
Curs de vida creixent	9	Sió	Carles	25S09
El benestar docent (II)	9	Sió	Carles	25S06
ERE-desplegament curricular a ESO i batxillerat (II)	16	Sánchez	Laureano	25S10
ERE-desplegament curricular a infantil i primària (II)	21	Sánchez	Laureano	25S07
Escatologia	27	Ordi	Joan	Gse05
Escatologia	5	Ordi	Joan	2T010
Escrits profètics	39	De Sivatte	Rafael	Gse04

Assignatura	*Alum.*	*Cognom*	*Nom*	*Codi*
Escrits de Joan	6	Borrell	Agustí	3E009
Escrits de Joan	68	Borrell	Agustí	Gse06
Ètica filosòfica	1	Sió	Carles	8P005
Ètica filosòfica	12	Sió	Carles	Mtm05
Increença i evangelització	16	Cabrero	Francisco	Mtm06
Introducció a la teologia i mètode teològic	35	Prat	Ramon	Gtf01
Introducció a l'Antic Testament	22	Sidera	Jaume	Gse01
Introducció al Nou Testament	61	Pedrós	Jaume	Gse02
Litúrgia	4	Soler	Gerard	5L001
Litúrgia	24	Soler	Gerard	Gli01
Missatge cristià	13	Busto	Alfons	Mtm07
Missatge cristià	3	Busto	Alfons	8P002
Moral de la persona	3	Pardell	Jordi	4M002
Moral de l'amor i de la sexualitat	25	Pardell	Jordi	Gtm02
Moral fonamental	1	Sallán	Lluís	4M001
Moral fonamental	24	Sallán	Lluís	Gtm01
Moral social	6	Mercadé	Manuel	4M003
Moral social	29	Mercadé	Manuel	Gtm03
Música i transcendència	2	Mesalles	Joaquim	10P05
Música i transcendència	16	Mesalles	Joaquim	Map08
Profetes	8	De Sivatte	Rafael	3E004
Sagraments	63	Cabrero Batiste	Francisco Xavier	Gtf03
Sagraments I	4	Cabrero	Francisco	2T008
Sagraments II	4	Batiste	Xavier	2T009
Salms i sapiencials	3	Pedrós	Jaume	3E005
Salms i sapiencials	22	Pedrós	Jaume	Gse03
Seminari "L'atri dels gentils"-la fraternitat	15	Prat	Ramon	25S02
Síntesi teològica-escrit	1	Prat/ Galceran/ Sió	Ramon/ Josep/ Carles	Gst02
Síntesi teològica-oral	1	Prat/ Galceran/ Sió	Ramon/ Josep/ Carles	Gst01
Síntesi teològica-escrit	1	Prat/ Galceran/ Sió	Ramon/ Josep/ Carles	2T014

Assignatura	*Alum.*	*Cognom*	*Nom*	*Codi*
Síntesi teològica-oral	6	Prat/ Galceran/ Sió	Ramon/ Josep/ Carles	2T013
VIII jornades de filosofia moderna	6	Forné	Josep Maria	25S08
Xarxes socials i evangelització (I)	8	Sanmartín	Carles	25S05

VI. Tesines de llicenciatura

S'han presentat cinc tesines de llicenciatura en el curs 2013-2014:

— Sr. Josep Serra. *L'estudi general de Lleida i la polèmica a l'entorn de Ramon Llull*, dirigida pel Dr. Joan J. Busqueta.
— Sra. Dolors Esteve. *El retaule de Sant Joan Baptista de Torrebesses: estudi i acció pastoral*, dirigida pel Dr. Joan J. Busqueta.
— Sra. Gemma Solé. *La transmissió dels valors en la classe de religió*, dirigida pel Llic. Carles Sió.
— Sra. Concepció Ribalta. *La Creació: una proposta didàctica*, dirigida pel Llic. Lluís Sallán.
— Sr. Josep Estruch. *La confraria de la mare de Déu de Montserrat de Lleida i el seu temps (1881-1981)*, dirigida pel Dr. Manuel Lladonosa.

VII. Departament de Pastoral Aplicada

I. *El Departament de Pastoral Aplicada (DPA) és un departament de l'Institut creat mitjançant un decret del bisbe emèrit de la Diòcesi, Dr. Francesc Xavier Ciuraneta i Aymí, amb data 28 de novembre de 2001, després d'haver-ho consultat i d'haver estat aprovat per unanimitat pel Consell de Pastoral diocesà. La creació i la gestió del DPA va ser encomanada pel Sr. Bisbe a l'IREL.*

En el curs 2013/2014 no s'ha pogut realitzar, atès que en el curs anterior no va començar cap alumne i els que volien començar enguany no eren suficients per completar el curs. Aquests alumnes s'han integrat en altres opcions de l'IREL-ISCR de Lleida.

II. *Enguany s'ha dur a terme el I i el II curs d'Animadors de Comunitat, dins del Departament de Pastoral Aplicada.*
El programa d'Animadors de Comunitat respon als punts següents:

1. Objectius
Formar degudament homes i dones, laics i laiques que vulguin posar-se a disposició del Sr. Bisbe per a ser nomenats/nomenades "Animadors de comunitats en absència de prevere".

2. Condicions
A. Haver acabat els cursos d'Agent de Pastoral, Diplomatura o Llicenciatura en Ciències Religioses i ser presentats per una comunitat parroquial o moviment cristià.
B. Ser seminarista o diaca en formació.

3. Matèries del curs
Els continguts que es treballen en aquesta formació estan agrupats en quatre blocs:
A. Qualitat espiritual
B. Maduresa personal
C. Coneixements específics per exercir dignament aquesta tasca
D. Competències en interrelació personal i acompanyament.

4. Durada de la formació específica: dos cursos (a part dels cursos de teologia fets)
1. Formació teoricopràctica (36 hores, de les quals 32 han de ser presencials). *Les hores no presencials es dedicaran a l'elaboració d'un treball individual que hauran de presentar els alumnes en acabar aquest primer curs.*
2. Acompanyament individual i grupal.
   En aquest curs en total hi ha hagut 12 participants del curs I, i 9 participants del grup II.

VIII. Altres activitats acadèmiques realitzades

1. *CICLE DE CONFERÈNCIES: "LA SAVIESA"*
Coordinació: Joan Biscarri, Josep Maria Forné, Josep Maria Carbonell, Francesc Romero i Ramon Prat
Col·laboren: Institut d'Estudis Ilerdencs (Diputació de Lleida), Universitat de Lleida, Fundació Joan Maragall i IREL.

17/octubre/2013 Edifici Rectorat UdL (Lliçó inaugural)	*El compromís amb els pobres, entranya de la saviesa.*	Rafael del Río, president de la Confederació de Càritas Espanyola.
14/novembre/2013 IREL	*La saviesa com a realització personal.*	Marta Trepat, psicòloga.
12/desembre/2013 IREL	*La ciència i la saviesa.*	David Jou, físic i poeta.
16/gener/2014 IREL	*Internet font d'informació, també de saviesa?*	Lluís Sáez, sociòleg i professor d'ESADE.
13/febrer/2014 IEI	*L'experiència mística i la saviesa.*	Teresa Forcades, monja de l'orde de Sant Benet, metgessa i teòloga.
13/març/2014 IEI	*L'Evangeli com a pauta de saviesa transcendent.*	Ramon Prat, teòleg i director de l'IREL.
24/abril/2014 IEI	*Models de saviesa.*	Pere Lluís, filòsof.

Alumnes matriculats: 36 - Nombrosa assistència de públic

2. *SEMINARI: L'ATRI DELS GENTILS (HUMANISME I TRANSCENDÈNCIA) "LA FRATERNITAT"*
Hora: divendres, 21 de març de 2014, de 18,30 a 21,30 h / dissabte, 22 de març de 9,30 a 12,30 h
Col·laboren: UdL, Secció filosofia IEI, IREL i FJM

Divendres, 21	Montserrat Esquerda i Joan Biscarri. Modera: Manuel Lladonosa
Dissabte, 22	Manuel Lladonosa i Dolors Mayoral. Modera: Josep Maria Forné

Alumnes matriculats: 15 - Públic: 45 persones

3. *CURS FE I JUSTÍCIA "LA JUSTÍCIA SOCIAL, MÍNIM IRRENUNCIABLE DE TOT ÉSSER HUMÀ"*
Organitzen: Xarxa d'Entitats d'Acció Caritativa i Social, Justícia i Pau, DSE i IREL
Coordinació: Xavier Pelegrí (Justícia i Pau) i Carles Sanmartín (Xarxa d'entitats)

Objectius:
— Reflexionar quins són els mínims irrenunciables en la justícia social.
— Des de la nostra realitat, com prendre opcions personals i comunitàries per tal de construir un nou model de societat.

26/02/2014	Els principis de la dignitat humana i la seva tradició	Josep Maria Forné
05/03/2014	L'actualitat dels Drets Humans	César Cierco
12/03/2014	Què prioritzem en el servei a les persones (salut, educació, serveis socials, etc.)?	(Arrels-Sant Ignasi)
19/03/2014	Què prioritzem en el model de societat (democràcia, participació, etc.)?	Laura Marín
26/03/2014	Quins són els mínims i els màxims de la justícia social segons la Doctrina Social de l'Església?	Joan Costa
02/04/2014	La dignitat humana què ens demana o exigeix als creients?	Manolo Díaz
09/04/2014	Taula rodona d'experiències que apunten un altre model social (món educatiu, laboral i sociocaritatiu)	Modera: Carles Sanmartín.

Alumnes matriculats: 14-Assistència: 25 persones

4. *CURS ERE (ENSENYAMENT RELIGIÓS A L'ESCOLA)*
Desplegament curricular de l'àrea de Religió a Infantil i Primària (II) i Desplegament curricular de l'àrea de Religió a ESO i Batxillerat (II)
Prof. Dr. Laureano Sánchez (3 ECTS)

Objectiu: l'objectiu de l'ERE és la planificació didàctica de l'ensenyament de l'assignatura de religió a l'escola, i abasta els diferents nivells:

— El sistema educatiu. Funcions de l'escola
— El currículum de l'àrea de Religió: nivells de concreció
— Les competències educatives
— Context de referència en el desplegament curricular

Alumnes matriculats: 37

5. *CURS "XARXES SOCIALS I EVANGELITZACIÓ" (I)*
Coordinadors: Amadeu Bonet i Carles Sanmartin

Organitzen:
IREL, delegacions de Comunicació, Missions i Catequesi i Delegació de Formació del Clergat.

Objectius:
— Comprendre les característiques principals de la comunicació digital.
— Donar a conèixer què son les xarxes socials.
— Iniciar i aprofundir en el seu funcionament.
— Descobrir la seva aplicació en l'evangelització i la pastoral.

Metodologia:
— Cada sessió tindrà una durada de dues hores i seran teòriques i pràctiques.
— Als alumnes se'ls proposarà exercicis pràctics per casa seva per progressar adequadament.
— Se'ls oferirà un espai extraescolar per consultar dubtes.

Destinataris:
Preveres, catequistes, alumnes de l'IREL-ISCR, agents de pastoral fidels de parròquies.
(Hi ha un màxim d'aforament, a causa de la disponibilitat d'ordinadors a la sala)

Horari:
Dimecres de les 19 a les 21 h.

Programa i animadors de cada sessió:

8-gen-2014	Introducció: la comunicació i la seva evolució fins arribar al món digital. Característiques principals de la comunicació digital	Jordi Pérez, periodista del Bisbat de Lleida
15-gen-2014	Facebook. Què és i com funciona? A	Montserrat Claveria, mestra i pedagoga, i responsable de la pàgina oficial del Bisbat de Lleida a Facebook
22-gen-2014	Facebook. Què és i com funciona? B	Montserrat Claveria
29-gen-2014	Twitter. Què és i com funciona? A	Josep Anton Belchi, programador informàtic i membre de l'equip que va construir la web de la Diòcesi de Lleida
5-feb-2014	Twitter. Què és i com funciona? B	Josep Anton Belchi
12-feb-2014	Xarxes socials i evangelització	Carles Sanmartín, prevere i delegat de comunicació de la diòcesi de Lleida

Alumnes matriculats: 8

Deixem constància de l'agraïment envers el Col·legi Episcopal Verge de l'Acadèmia, on s'han realitzat, per les instal·lacions de què disposa, la major part de les sessions del curs.

6. *CURS IREL-ICE DE LA UDL.* "El benestar docent: convivència, emocions i valors (II)"
Coordinació: Carles Sió
Col·laboració: ICE de la UdL i IREL.
Professorat: Llic. i Mestre Josep M. Pujol, Llic. Salvador Escudè, Llic. i Mestre Josep Rubiol, Llic. en filologia espanyola i Llic. en filologia catalana David Gassol, Llic. en filosofia i psicòleg, Carles Sió.

Objectiu: la professió docent té la possibilitat d'implicar, si es coneixen certs ressorts, satisfaccions professionals i personals al professor/a que s'involucra en la seva tasca i té en compte els diferents i variats factors que hi intervenen. Contra el pessimisme docent és possible, doncs, un aprenentatge grupal i dialogal, obert i sincer, on es prevegin les diferents situacions que genera una professió realment complexa, però que pot esdevenir apassionant: una oportunitat de formar persones en totes les seves dimensions: física, emocional, racional, transcendent.

Metodologia: activa, reflexiva, interpel·ladora, crítica, en treball en petit grup, treball en gran grup. Aportació d'experiències enriquidores i discussió dels valors que hi estan implicats. Conclusions personals i aplicació en la pràctica docent.

Destinataris: professors i professores que no es rendeixen fatalment al fet de que educar persones dignes per formes socials de convivència amb valors diferents és una qüestió impossible.

Alumnes de l'IREL matriculats: 7. Alumnes-professors de l'ICE: 23

7. *CURS "VIDA CREIXENT"*
Coordinador: Sr. Xavier Pelegrí
Curs de formació mensual del grup "Vida Creixent"
Hora: de les 17 a les 18.30 h

Objectiu: aprofundir en la fe viscuda en la tercera edat, el coneixement d'aquesta etapa de la vida i de l'acció evangelitzadora que du a terme, a través de temes d'actualitat, que també poden interessar qualsevol persona. Podem comptar amb una alta qualitat de conferenciants-iniciadors de debat.

Lloc: IREL (excepte la primera sessió)

17/10/2013	19.30	Lliçó inaugural-Ed. Rectorat UdL	Sr. Agustín del Río, president de la Confederació de Càritas Española
12/11/2013	17.00	Propostes del Sínode: l'Eucarisitia, la Paraula i l'Evangelització	Mn. Xavier Pelegrí
10/12/2013	17.00	Protegir la Creació	Joaquim Recasens, franciscà
18/12/2013	20.00	Eucaristia d'Advent-Nadal	IREL
14/01/2014	17.00	Què són les cures pal·liatives?	Ana Jiménez, infermera especialista
11/02/2014	17.00	La ciència i la fe (II)	Llic. i Dipl. Josep Estruch, historiador i en CC RR
11/03/2012	17.00	Una ètica per a la tercera edat (II)	Carles Sió
08/04/2014	17.00	Vellesa, temps de gràcia	Ramon Castelló, psicòleg
13/05/2012	17.00	Els valors de la joventut actual	Andratx Badia, doctorant
10/06/2012	17.00	La vellesa davant les noves situacions de parella	Joan Claverol, Conxita Poza, llic.
10/06/2012	20.00	Eucaristia-Cloenda curs	IREL

Alumnes matriculats: 14

8. *LA "LECTIO DIVINA": TEORIA I PRÀCTICA*

Objectiu: aprendre a pregar amb la Paraula de Déu, escrutar els signes dels temps i fer la inculturació fe i vida
Professor: Daniel Turmo Gargallo
Horari: dimarts, del 6 de novembre al 18 de desembre; a les 19 h
Continguts:
— Què és la "lectio divina"
— Història, evolució i actualitat
— Casos pràctics; com pregar amb els textos bíblics
— Recapitulació i compartir experiències

Alumnes matriculats: 8

9. *VIII JORNADES DE FILOSOFIA MODERNA*
Curs en coordinació: IREL-ISCR - IEI
Coordinador: Llic. Josep M. Forné
Lloc: IEI-Aula Magna
Divendres tarda i dissabte matí i tarda.

Objectiu: la filosofia, i sobretot la moderna, té l'objectiu de donar raons vàlides de com viure amb coherència en els complexos àmbits en què les persones humanes, fràgils i vulnerables, estem vivint. El llenguatge filosòfic i el diàleg de les idees és una tasca de solidaritat i d'altruisme cap als nostres contemporanis, amb els quals compartim la paraula i l'existència, repensant-la constantment.

Alumnes matriculats: 6

IX. Seminaris, activitats i serveis permanents

1. *Seminari d'ensenyament social de l'Església "Jaume Rubió"*, en col·laboració amb Càritas Diocesana i la Delegació de Pastoral Obrera. En Jaume Rubió va ser coordinador del seminari fins a la seva mort. Actualment ho són l'Eng. M. Àngels Altarriba i el Sr. Plàcid Burgués. Aquest seminari permanent està integrat per cinc membres i es reuneix els dissabtes cada dues setmanes a l'IREL. Enguany no s'ha pogut reunir.
2. *Seminari de "Professors universitaris cristians"*, en col·laboració amb el Servei d'Assistència i Formació Religiosa-SAFOR de la Universitat de Lleida i amb la Delegació de Pastoral Universitària. Delegada de Pastoral Universitària: Llicda. Carme Serrano. Coordinadors del seminari: Dr. Manuel Lladonosa, Dr. Manuel Ibáñez i Dr. César Cierco. El seminari està integrat per uns quinze membres i es reuneix cada mes.
3. *Seminari "Concili Vaticà II"*. Té com a objectius aprofundir en els documents del Concili Vaticà II i el Concili Provincial Tarraconense. N'és el moderador Rafael Allepuz, i la secretària, Josefa Camps. El componen nou participants.

4. *Seminari de Teologia Francesc Castelló* (vinculat a la Pontifícia Acadèmia Bibliogràfico Mariana)
   Objectiu: aprofundir en la història del pensament cristià.
   Membres del seminari: llicenciats en Ciències Religioses
   Lloc: IREL
   (Obert a totes les persones, amb la Llicència en CC RR acabada)

14/oct/2013	"Lumen Gentium" - Exposició tema
11/nov/2013	Comentari personal. Valoració
9/des/2013	"Gaudium et Spes". Part I. Exposició
13/gen/2014	"Gaudium et Spes". Part II. Exposició
10/feb//2014	Comentari personal
10/mar/2014	"Dignatatis Humanae" - Declaració sobre la llibertat religiosa
7/abr/2014	"Ad Gentes" - Exposició
12/mai/2014	Comentari personal
9/jun/2014	Cloenda. Programació curs següent

5. *Grup d'estudi sobre les Comunitats d'Acció Pastoral Agermanades*
   Constituït el 23 de gener de 2013, té per missió implantar les UPA i té presents les actituds cristianes bàsiques de confiança, esperança, invitació a tothom. Cal, en tot cas, no tenir pressa i seguir una metodologia de la "lectura creient de la realitat". Convindrà que aquestes estructures, dins del Consell Pastoral, i havent escoltat l'assemblea, es relacionin amb les quatre àrees d'acció del Bisbat.
   En resum, cal no descuidar mai la relació fe-vida, i tenir sempre clar que el fonament de la unitat està en l'Eucaristia, i en l'equip sacerdotal, no sobrepassant l'àmbit de l'arxiprestat. Cal posar de relleu que es tracta d'una tasca d'anys que implica molta fidelitat, i molta esperança i il·lusió. Així doncs ens constituïm en un grup d'estudi, ens reunirem cada tres mesos i compartirem uns espais que tenim per a créixer com a cristians.
6. *Col□laboració amb la Diòcesi de Solsona*
   Enguany no s'ha produït cap activitat del conveni amb l'escola de Laics de Solsona, a través de dos Cursos Bàsics que imparteix la formació teològica, i que es pot convalidar per 12 ECTS optatius dels Estudis de Batxillerat en Ciències Religioses a l'IREL, acomplerts els requisits que s'esmenten en el conveni.

7. *Assemblea Municipal de les Religions i altres activitats*
L'IREL participa en l'Assemblea Municipal de les Religions, òrgan consultiu de l'Ajuntament de Lleida; en l'emissió del programa de Ràdio COPE "Un filòsof i un teòleg"; en les Aules de la gent gran, organitzades per la UdL... També està en relació amb el servei de biblioteca de la Universitat Carlos III de Madrid.
8. *Celebració eucarística*
Tots el dimecres del curs (excepte cloenda del curs), a les 18:30 h (inici 18 de setembre).
9. *Servei de biblioteca, carnet d'estudiant i audioteca*
La biblioteca del seminari ha restat oberta de 17 a 19:30, de dilluns a divendres. S'ha pogut sol·licitar el Carnet d'Estudiant amb el qual accedir a la Biblioteca de la UdL, al Museu Diocesà i Comarcal i altres avantatges. S'ha pogut demanar còpia dels enregistraments d'àudio i vídeo. Les obres de la biblioteca, que ocupa tota la planta baixa de l'edifici del Seminari Diocesà, han estat acabades, i ara s'espera el trasllat dels volums.
10. *Servei "Amics de l'IREL"*
El grup Amics de l'IREL està constituït com un col·lectiu de persones que dóna suport a la institució, difon les seves activitats i està subscrit a la col·lecció Quaderns de l'IREL. Podeu trobar tota la informació al web de l'IREL: <www.irellleida.com>. Us podeu dirigir a la responsable: Llic. Francesca Agustí a través de l'adreça de l'IREL <irellleida@gmail.com>.
11. *Servei de biblioteca i audioteca*
Horari durant el curs: de dilluns a dijous, de 17 a 19:30 h. Agost: tancat. També l'estudiant de l'IREL matriculat, segons conveni del Bisbat amb la UdL, podrà obtenir el carnet per poder utilitzar els serveis de biblioteques de la UdL. L'entrada al Museu Diocesà i Comarcal i altres avantatges. Caldrà passar abans per secretaria de l'IREL.
Les conferències del cicle "La saviesa" i "L'atri dels gentils" són enregistrades en àudio i se'n pot demanar còpia o descarregar-les del web de l'IREL.
12. *Beques i donatius*
S'han atorgat les beques, per part de la comissió de beques, un cop justificades les necessitats. En el curs vinent es podrà sol·licitar beca al MEC.

Les donacions a l'IREL desgraven un 25% al IRPF de la renda (especifiqueu nom, NIF i adreça).

X. Participació en altres activitats i institucions en el curs 2013/2014

Aquestes quatre perspectives —acadèmica, institucional, eclesial i cultural— són quatre angles des d'on mirar la mateixa figura, el mateix món complex de l'IREL-ISCR de Lleida.

Perspectiva acadèmica

El curs es va iniciar el dia 12 de setembre, i per això, com cada any, els professors de les primeres assignatures no van poder tenir llistes definitives fins més tard, encara que podien passar l'assistència per les fitxes d'alumnes. Es podria restringir el període de matrícula, sobretot ara que els nostres alumnes poden demanar beca al MEC, de la qual cosa els avisarem al juny, finals d'agost i setembre. Pel que fa al nombre d'alumnes podem afirmar que, fins al moment, es manté constant la matrícula d'altres anys.

Els alumnes nous, amb el el Cap d'estudis, van fer un recorregut per les instal·lacions de l'IREL, i plantejaren les seves qüestions. L'activitat és valorada molt positivament, i a partir d'ara es durà a terme cada curs.

Hem donat la benvinguda al professor Dr. Joan Ordi Hernández, que ha fet l'assignatura d'Escatologia, en substitució del professor difunt Llic. Marc Vilarassau Alsina.

Es va fer Claustre de professors el dia 19 de setembre, en el qual s'acordà una plantilla de presentació de treballs.

El dia 15 d'octubre, els alumnes, amb el vicedirector, van elegir els nous delegats/des que són: Ernesto Massagué (batxiller) i M. Antonieta Peris (màster).

El dia 26 d'octubre es va celebrar el Consell d'Institut. S'acorda que a causa del baix nombre d'alumnes matriculats al Departament de Pastoral Aplicada l'any passat i enguany, se suspèn per aquest any el curs, i els alumnes poden cursar altres matèries del curs del seu interès.

En el Consell d'Institut els alumnes comenten la companyonia i la fraternitat que impregna la casa. Es destaca també els àmbits en què són formats els Animadors de Comunitat: maduresa personal, dimensió espiritual, estructures pastorals, ser un referent en la comunitat. És votada per unanimitat la professora Sra. Mar Pérez Díaz com a representant dels professors/es no estables al Consell d'Institut, en substitució de Carles Sió, que passa a ser secretari del Consell.

Les tesis doctorals dels que seran la nova formada de professors estan en plena realització; potser més, ja han superat el punt àlgid.

S'ha posat en pràctica el procés que altres persones poguessin dur a terme les tasques de secretaria i gestió econòmica, en cas de necessitat. El Sr. Cándido Sánchez té ja ara la informació suficient per tal de substituir aquestes tasques amb tota l'eficàcia. Per això es va considerar la necessitat que formés part de l'Equip Directiu.

Una alumna es presenta a les proves d'accés a la Universitat, Facultat de Teologia, per a majors de 45 anys. S'ha estat preparant per a la prova.

Dins la col·laboració entre Àrees dins el Bisbat de Lleida, podem afirmar que s'ha consolidat el curs "Fe i Justícia", que enguany tractava "Els mínims irrenunciables de la dignitat humana". En aquest col·laboren Àrea Caritativa-social, el Seminari Doctrina Social de l'Església i l'Àrea de Formació, amb l'IREL.

S'ha publicat a Nord-amèrica la següent tesi de doctorat d'un alumne, Aleix Vilalta Vilalta, que va fer la Llicenciatura en Ciències Religioses a l'IREL:

JOURNAL OF PALLIATIVE MEDICINE Volume 17, Number 5, 2014
Mary Ann Liebert, Inc. DOI: 10.1089/jpm.2013.0569
Palliative Care Reviews
Feature Editor: Vyjeyanthi S. Periyakoil
Evaluation of Spiritual Needs of Patients with Advanced Cancer in a Palliative Care
Aleix Vilalta, PhD, Joan Valls, MSc, PhD, Josep Porta, MD, PhD, and Juan Viñas, MD, PhD

Perspectiva institucional

El dia 17 d'octubre es va realitzar la lliçó inaugural, pronunciada pel Sr. Rafael del Río Sendino: "El compromís amb els pobres, entranya de la saviesa", encetant el Cicle de conferències sobre "La saviesa". Es van lliurar les orles a les promocions de diplomats, agents de pastoral i llicenciats. Aquest cicle està organitzat des de fa vint-i-tres anys per quatre institucions: la UdL, l'IEI, la Fundació Joan Maragall i l'IREL.

Referent a les obres dels habitatges socials del Seminari de Lleida, ala de Maragall del Seminari Diocesà, un representat de l'IREL ha assistit a les reunions.

El coordinador general va visitar els quatre cursos de 2n de batxillerat del Col·legi Episcopal per tal d'informar-los, tal com es va demanar en el Consell d'Institut de l'any passat, de l'oferta formativa universitària de l'IREL-ISCR. Aquesta visita, d'uns deu minuts, fou feta a tall de prova per estendre-la a altres col·legis de l'Església.

Sortirà abans de finalitzar el curs un quadernet de l'IREL, el núm. 33-34, l'autor del qual és el Dr. Josep Martí i Cristòfol, amb el títol *Incredulitat i experiència de Déu*.

Perspectiva eclesial

El dia 5 d'octubre, amb la presència del Sr. Bisbe, s'iniciava el II curs d'Animadors de Comunitat. El dia 11 de gener començava el curs I. S'ha fet especialment esment en el fet que si coneixeu persones que poden respondre als criteris per esdevenir animadors els podeu encoratjar: tenir cursat com a mínim el curs d'Agent de Pastoral, ser enviat per un sacerdot d'una comunitat i estar a disposició del Sr. Bisbe.

El dia 23 de setembre, es fa la reunió del grup de l'IREL per acompanyar les UPA (Unitats d'Acció Pastoral Agermanades). Cal destacar el dia 26 de setembre, Jornada d'enviament, en la qual es va presentar el llibre-recull de les cartes pastorals del Sr. Bisbe de Lleida, *Entre tots i per al bé de tothom*, prologat per Mons. Sebastià Taltavull, i amb la col·laboració de Manuel Lladonosa i M. Carme Agustí.

Destaquem, també, la visita dels mossens i del Sr. Bisbe a les plantes desenrunades del carrer Maragall i interior del pati —on han estat treballant tot l'estiu fins ara— on estan marcats els pisos a fer i locals a compar-

tir, la visita a les instal·lacions de l'IREL i la visita als tres magatzems de llibres de la biblioteca nova, així com la biblioteca que ja funciona.

El titular i directors/es dels col·legis concertats cristians de Lleida demanen a l'IREL, a través del delegat d'ensenyament del Bisbat, Mn. Lluís Sallán, la formació per a obtenir la DECA de secundària per a vint-i-un professors/es. El dia 13 de maig es reuneixen els delegats de pastoral d'aquests col·legis, als quals es comunica que no és possible la proposta i temporalització de formació que plantegen, però que tot i així, i dins el marc de la legalitat universitària, s'acollirà aquesta necessitat de formació. L'IREL-ISCR és el lloc més escaient de la Diòcesi per dur-la a terme, de la qual cosa en donem les gràcies. En la reunió, la delegada d'un centre manifesta al coordinador general la satisfacció per l'excellent formació i acolliment rebuts a l'IREL-ISCR en la formació de la DECA de primària.

Cal destacar que el Sr. Bisbe de Lleida ha estat present en determinades classes d'algunes assignatures del màster en Ciències Religioses. La seva participació ha estat rebuda amb molts ànims.

Perspectiva cultural

Un grup de trenta-una persones, del 14 al 21 d'octubre de 2013, vinculades a diferents parròquies de Lleida i pobles del voltant, han pelegrinat a Terra Santa. Aquest viatge fou patrocinat per l'IREL, atès que hi havia moltes persones de la nostra institució. Durant aquests dies han visitat els diferents llocs relacionats amb la vida de Jesús i la seva Mare. També formava part del grup un prevere de Rwanda, que ha presidit la celebració diària de l'eucaristia, les pregàries així com la renovació de les promeses del baptisme al riu Jordà i les del matrimoni a Canà de Galilea. Tots han tornat amb una comprensió més profunda del coneixement de Déu encarnat, impregnats del seu missatge, i amb la voluntat d'experimentar Déu en la vida diària, amb una mirada més creient de la realitat.

El Consell tècnic ha tractat enguany el tema de l'esperança des de diferents perspectives: des de la vessant del Concili Tarraconense, de l'art i de la història. També la relació amb la medicina, la filosofia, la pedagogia i la poesia lleidatana. Realment surt un curs molt ben preparat per cadascun dels expositors i engrescador per a la resta dels assistents.

El 30 de novembre, i dins la Jornada de Portes obertes del Bisbat i Habitatges socials, es fa la presentació d'obres artístiques del professor i membre de l'Equip directiu Sr. Amadeu Bonet a l'edifici de la Cúria Diocesana en el dia de portes obertes.

El director de l'IREL Ramon Prat va presidir, a títol personal, el tribunal que va donar el premi a Laura Domínguez, del Col·legi Episcopal, "Protagonistes del Demà" del Rotary Club de Lleida.

Cal esmentar la col·laboració en la VII Jornada d'acompanyament al Dol i la malaltia a Lleida el 14 de març de 2014.

El director, Ramon Prat Pons, participa en la inauguració d'Expobíblia 2014, "Un passeig cultural pel fascinant món de la Bíblia", acte organitzat per l'Església Adventista del Setè Dia i per la Sociedad Bíblica.

És prevista, coordinada pel vicedirector, Sr. Ramon Maria Reig, una sortida dels alumnes, al final de curs, a Poblet. Constatem que el Sr. Reig, nomenat fa un any, ha assumit amb tota l'eficàcia el servei de coordinació dels alumnes, així com substituir el Sr. Director en actes oficials.

XI. Total de participants

La suma dels totals de participants en les activitats docents de l'IREL durant el curs 2013/2014, que acabem de desglossar en els apartats anteriors, ha estat de més d'un miler de persones.

XII. Publicacions i reculls de premsa

El compromís amb els pobres entranya de saviesa

Sr. Rafael Del Río Sendino
President de la Confederació de Càritas Espanyola
Lliçó inaugural de l'Institut de Recerca i Estudis Religiosos (IREL)
Curs 2013-2014
N. 22

Amb els annexos:
Los voluntarios, portadores de esperanza. Cardenal Óscar Rodríguez Romero Maradiaga, s.b.d.
Projecte habitatges socials Antic Seminari de Lleida
Càritas de Lleida

Reculls de premsa 2013-2014

28.07.2013 – *Full Dominical*: "El nou curs 2013-2114 a l'IREL".

17.08.2013 – *Segre*: "El Seminari, a punt per acollir pisos".

01.09.2103 – *Full Dominical*: "El president de Càritas Espanyola, Rafael del Río, llegirà la lliçó de l'IREL, a l'edifici del Rectorat".

09.09.2013: *Segre*: "Entre tots i per al bé de tothom", per Ramon Prat.

22.09.2113: Com cada curs, ja ha començat la celebració de l'Eucaristia a la capella de l'IREL, cada dimecres a les 18:30 h.

04.10.2013 – *Segre*: "La diócesis destaca que se imparten «*valores humanos*» en el IREL".

08.10.2013 – *La Mañana*: "L'Institut Superior de Ciències Religioses inicia els cursos".

13.10.2013 – *Full Dominical*: "Dijous, 17 d'octubre, 19:00 h, lliçó inaugural de l'IREL a l'aula magna de la UdL, a càrrec del sr. Rafael del Río, director de Càritas Espanyola".

13.10.2013 – *La Mañana*: "Entrevista a Frederic Vilà, catedràtic d'Història de l'Art de la UdL: «*Un crucificat de Cristòfol és una de les imatges de la modernitat*»".

15.10.2013 – *La Mañana*: "Josep M. Forné relleva a Joan Saura al front de Benestar Social i Família, ambdós professors de l'IREL".

15.10.2013 – *Segre*: "Josep M. Forné assumirà Benestar Social en Lleida al jubilar-se l'actual delegat Joan Saura (Professors de l'IREL)".

17.10.2013 – *Bondia*: "Conferència: *El compromís amb els pobres, entranya saviesa*, per Rafael del Río, president de Càritas Espanyola (Edifici Rectorat)".

17.10.2013 – *Segre*: Rectorat de la UdL. *Compromiso con la pobreza* a cargo del presidente de la Confederación de Cáritas, Rafael del Río, para inaugurar el ciclo: "La Saviesa", de l'IREL.

18.10.2013 – *La Mañana*: "*Cáritas alerta del aumento de familias sin becas de comedor.* El presidente de la organización acude a la inauguración del curso del IREL".

20.10.2013 – *Full Dominical*: "*Felicitats, Bisbe Joan*, pel seu aniversari i per les noces d'or sacerdotals, i l'acte d'enviament".

27.10.2103 – *Full Dominical*: Notícies de la diòcesi: "*Animadors de comunitat en espera de prevere*: Mns. Joan Piris ha inaugurat, el dissabte 5 d'octubre, el segon curs de preparació per esdevenir animadors de comunitat en espera de prevere".

10.11.2013 – *Full Dominical*: "Lliçó inaugural de l'IREL a la sala d'actes del Rectorat de la Universitat de Lleida, a càrrec del Sr. Rafael del Río, president de Càritas Espanyola".

Notícies de la Diòcesi. Cicle de conferències: La Saviesa". *La Saviesa com a realització personal*, a càrrec de la Sra. Marta Trepat, psicòloga, el 14 de novembre, a les 19:30 h, a l'IREL.

19.11.2013 – *La Mañana*: Entrevista a Lluís Sàez i Giol, sociòleg: "El 'tot s'hi val' és l'única regla per a molts dels nostres joves".

26.11.2013 – *Segre*: Colaboración de Josep M. Forné i Febrer, profesor de filosofia del IREL: "El día mundial de la Filosofía".

08.12.2013 – *Full Dominical*: "Testimonis de l'any de la fe", de Mn. Xavier Navarro i Antonio Mateos.

Formació mensual de Vida Creixent i Curs sobre *Lectio Divina*, a l'IREL.

Agenda. Dijous 12 de desembre, a les 19:30 h, cicle de conferències: "La Saviesa", a l'IREL: "La Ciència i la Saviesa", a càrrec de David Jou, físic i poeta.

11.12.2013 – *Segre*: "La diòcesi de Lleida forma a 16 laicos más para «hacer» de cura. Es la segunda edición de un curso que les ensenya a gestionar parroquias".

11.12.2013 – *Segre*: Josep M. Forné i Febrer, director dels serveis territorials a Lleida del Dep. de Benestar Social i Família, de la Generalitat i professor de l'IREL. Col·laboració: "Dia Internacional dels Drets Humans".

12.12.2013 – *Segre*: "Formación: Conferencia de David Jou, del ciclo «La Saviesa», que organizan IREL y el IEI". Lloc: a l'IREL, a les 19:30 h.

12.12.2013 – *Bondia*: Conferència: "La Saviesa". David Jou, físic i poeta, parlarà sobre "La Ciència i la Saviesa", dins del cicle de conferències sobre La Saviesa, Organitzat per l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida. Lloc: IREL, a les 19:30 h.

18.12.2013 – IREL: Eucaristia d'Advent-Nadal.

22.12.2013 – *Full Dominical*: "Habitatges socials del Seminari de Lleida". Notícies de la diocesi: "Xarxes socials i Evangelització". Curs que s'impartirà els dimecres, del 5 de gener al 15 de febrer, des de les 19:00 a les 21:30 h, a l'IREL.

28.12.2013 – *Segre*: "La tasca i l'esperança i el Nadal", Josep M. Forné, membre del consell tècnic i professor de l'IREL.

29.12.2013 – *Full Dominical*:
Notícies de la diòcesi: "Àrees de cooperació Pastoral. Parla Mn. Carles Sanmartín, sobre l'àrea sociocaritativa".

05.01.2014 – *Full Dominical*:
Notícies de la Diòcesi: "Àrees de cooperació Pastoral". Mònica Cabezuelo, sobre l'Àrea d'Evangelització 'Gaudium et Spes', el 8 de gener.
Agenda. Dimecres, 8 de gener, a l'IREL, inici del curs: "Xarxes socials i Evangelització". Dissabte, 11 de gener, a l'IREL, inici del curs d'animadors de comunitats.

09.01.2014 – *Segre*: Col·laboració. Carles Sanmartín Sisó, Del. Diocesà de pastoral sociocaritativa i membre del projecte d'habitatges socials del Seminari.

12.01.2014 – *Full Dominical*: *Ajudant a viure*. Una segona promoció d'animadors de Comunitats. Lloc: IREL.
Notícies de la diòcesi. Cicle de conferències "La Saviesa", a càrrec del Sr. Lluís Sàez, sociòleg i professor d'ESADE. Data: dijous, 16 de gener, a les 19:30 h, a l'IREL.

18.01.2014 – *Segre*: "El buen uso de INTERNET, con el sociólogo Lluís Sáez, en el IREL", dins del cicle de Conferències "La Saviesa".

19.01.2014 – *Full Dominical*: Notícies de la Diòcesi. Àrees de cooperació pastoral. Mn Lluís Sallán, sobre "L'Àrea Pastoral de Formació".

26.01.2014 – *Full Dominical*: Cartell informatiu de les diferents tasques de serveis diocesans i telèfons de la diòcesi.

06.02.2014 – *Segre*: conferència de Teresa Forcades, a l'IEI, el proper 13 de febrer. Tema: "L'experiència mística i la saviesa".

12.02.2014 – *Segre*: "Juan Cal en «La Pecera»: la monja iconoclasta, un personaje polémico. Es igual que hable de política, de medicina, de ética o de religión".

12.02.2014 – *Segre*: "Cientos de e-mails piden al obispado de Lleida anular una charla de la monja Forcades".

12.02.2014 – *Segre*: "Campaña para vetar a Teresa Forcades. El Obispado de Lleida y el IREL reciben cientos de e-mails para pedir que se cancele una conferencia de la monja que han organizado mañana en el IEI. Viene a hablar de mística y sabiduría".

13.02.2014 – *Segre*: Conferència. "En la sala Montsuar de l'IEI, «Experiència mística» a cargo de la monja y doctora Teresa Forcades. La monja opta por la discreción".

13.02.2014 – *Segre*: "Sala con pantallas en el IEI, para seguir a Teresa Forcades".

13.02.2014 – *La Mañana*: "Forcades hablará hoy en el IEI sobre mística y sabiduría".

13.02.2014 – *Bondia*: Conferències. "La saviesa", en el IEI, per Teresa Forcades.

14.02.2014 – *Segre*: "Forcades deja pequeño el IEI. Forcades desborda el IEI".

"Ramon Prat, IREL, el obispado y la Diputación merecen un aplauso por no aceptar censuras con Teresa Forcades".

14.02.2014 – *La Mañana*: "Religión. Forcades elude en Lleida la polémica sobre el aborto".

"La monja equipara la Iglesia con el proceso constituyente: «Me gusta el Papa Francisco, pero los cambios llegan desde abajo»".

14.02.2014 – *Segre*: "Colaboración de Josep M. Forné i Febrer, professor de Filosofía: «Passió i raó en el procés català»".

16.02.2014 – *Full Dominical*: Àrees de cooperació pastoral. Àrea d'Evangelització, Delegació diocesana d'Apostolat Seglar. Escrit de Joan Carles Nicuesa Villardell.

22.02.2014 – *Segre*: "Laura Domínguez, ganadora del premio del Rotary Club de Lleida".

22.02.2014 – Cartell: "Com dic que sóc cristià?" Organitza l'àrea d'evangelització Gaudium et Spes (Bisbat de Lleida), de 9,45 a 13,00 h. Lloc, Acadèmia Mariana.

23.02.2014 – *Full Dominical*: Notícies de la Diòcesi. Nou curs sobre Fe i Justícia, a l'IREL. Organitza la xarxa d'Entitats d'Acció Caritativa i Social, Justícia i Pau, Doctrina Social de l'Església i Institut Superior de Ciències Religioses.

Xarxa sociocaritativa. Centre d'Orientació familiar (COF).

26.02.2014 – *Dominical Segre*: "El protagonisme dels laics a la nova Església: Són persones seglars que desenvolupen tasques sacerdotals que tenen el nom d'animadors de parròquia. El Bisbat de Lleida és pioner en la seva formació".

26.02.2014 – *Segre*: "La religió en l'escola. L'IREL inicia el curs de: *Enseñanza religiosa en la escuela*. Serán 7 semanas, hasta el 9 de abril".

02.03.2014 – *Full Dominical*: "Ajudant a viure: Anem a trobar-nos amb Pere", per Joan Piris, Bisbe de Lleida.

7 i 8.03.2014 – A l'IEI IX jornades lleidatanes de filosofia moderna: "El Treball". Organitza Secció de filosofia de l'IEI, UdL, Òmnium, Societat Catalana de filosofia, IREL i IEC. Coordina Josep M. Forné, Josep M. Porta i Teresa Ureña.

09.03.2014 – *Full Dominical*: "Notícies de la diòcesi. Jornada anual de la xarxa d'entitats cristianes d'acció caritativa i social de Lleida. Lloc: Col·legi Maristes, 15 de març de 9,30 a les 13:30 h".

Cicle de conferències sobre "La Saviesa", a càrrec de Ramon Prat, mossèn i teòleg. Dijous, 13 de març a les 19:30 h, a l'IEI.

L'Atri dels Gentils. Humanisme i transcendència: "La fraternitat". Divendres 21 de març: Montse Esquerda i Joan Biscarri. Modera Josep M. Forné (18:30 a 21:30 h). UdL, edifici Rectorat. Dissabte, 22 de març: Manel Lladonosa i Dolors Mayoral. Modera Ramón Prat, de 9:30 a 12:30 h, a la UdL, edifici Rectorat.

16.03.2014 – *Full Dominical*: Notícies de la diòcesi: "Un altre món és possible", per Amadeo Bonet. Conferència en la trobada de l'Àrea d'Evangelització, celebrada al paranimf de l'Acadèmia Mariana.

En l'àrea de Cooperació pastoral, l'àrea de Formació: "Formació dels professors de Religió Catòlica".

Nomenaments: Mn. Gerard Soler Quintillà, consiliari dels grups d'amistat i Oració, i el Sr. Laureano Sánchez Castillo, membre del Consell de Pastoral Diocesà, ambdós professors de l'IREL.

Agenda: divendres 21 de març: 18:30 h, Atri dels gentils i dissabte 22 de març 9:30, Atri dels Gentils, UdL (Edifici Rectorat).

Predicacions quaresmals, arxiprestat Seu Vella:

25.03.2014: "Paraula de Déu anunciada", Sr. Bisbe, Joan Piris.

26.03.2014: "Paraula de Déu celebrada", Sra. Mar Pérez, professora de l'IREL.

27.03.2014: "Paraula de Déu viscuda", Sr. Amadeu Bonet, professor de l'IREL. Lloc: Parròquia de Sant Pere, a les 19:30 h.

16.03.2014 – *Segre*: Solidaritat. Iniciativa: "El govern 'bendice' el Seminari. El director de Asuntos Religiosos visita las obras de los pisos sociales y elogia la iniciativa del obispado. Concierto de corales para racaudar fondos".

18.03.2014 – *Segre*: "Colaboración: Josep Pifarré, director dels serveis territorials de Salut a Lleida i a l'Alt Pirineu i Aran i professor de l'IREL: *Per uns serveis sanitaris públics i d'excel□lència*".

21.03.2014 – Segre: Formació: "L'Atri dels Gentils", 21 i 22, a l'edifici del Rectorat de la UdL, a les 18:30 i de 9:30 a 12.

23.03.2014 – *Full Dominical*: "Han començat les obres dels habitatges socials".

Notícies de la diòcesi: Predicacions quaresmals, arxiprestat Seu Vella, dies 25, 26 i 27 de març a les 19:30 h, a la parròquia de Sant Pere.

30.03.2014 – *Full Dominical*: "Àrea de formació, dins de les àrees de cooperació pastoral", per Cándido Sánchez Pérez.

Notícies de la diòcesi: "El temps de silenci... sempre va bé", per Mn. Xavier Navarro.

05.04.2014: CIAS. Comissió interdiocesana d'apostolat seglar de Catalunya: "Apostolat seglar. Camins d'Evangelització". Lloc: Casa de l'Església del Bisbat de Sant Feliu.

06.04.2014 – Full Dominical: "Trobada de la xarxa d'entitats cristianes socio-caritatives".

Volem més Lectio: Sílvia Miquel i Xavi Navarro, delegats de Pastoral Universitària i de Joventut.

10.04.2014: IEI. Cicle La Saviesa. “Models de Saviesa”, per Pere Lluís Font.

27.04.2014 – *Full Dominical*: “Josep Solé rep el ministeri del lectorat” (Josep Solé és alumne de l’IREL).

Notícies de la diòcesi. Quinzena jornada diocesana de Pastoral Penitenciària. La primera ponència: “Drets humans i la seva incidència en l’àmbit penitenciari”, per César Cierco, i la segona: “La Pastoral Penitenciària, presència d’Església en la societat”, per Ramon Prat.

30.04.2014 – *La Mañana*: Col·laboració de Ramon Prat: “La rumorologia”: L’agressió verbal neix del cor de la persona, embruta l’ambient i acaba per incrustar-se a les estructures

Escrit de Ramon Prat i Pons sobre Ramon Malla, un bisbe humil, treballador i fidel al Concili Vaticà II.

04.05.2014 – *Full Dominical*: Jornada d’apostolat seglar de Catalunya, celebrada a la Casa de l’Església de Sant Feliu de Llobregat.

11.05.2014 – *Full Dominical*: Àrees de Cooperació Pastoral, Àrea de Formació. Acadèmia Mariana, activitats de recerca, estudi i divulgació de mariologia, inserida en l’eclesiologia del Concili Vaticà II, cooperant amb l’IREL.

25.05.2014 – *Full Dominical*: El dia 31 de maig, el nostre Bisbe ens convoca a l’Assemblea Diocesana. Lloc: Casa de l’Església, Acadèmia Mariana, de 9:30 a 13:30. El lema: “L’Església Casa de tots, cosa de tots, tota ella ministerial”.

Trobada de voluntaris del Projecte dels Habitatges Socials del Seminari de Lleida.

Nomenament: El Sr. Bisbe ha anomenat els esposos Sr. Emili Reimat i la Sra., delegats de la Pastoral Familiar de la diòcesi de Lleida.

01.06.2014 – *Segre*: Religió. “Asamblea. El obispado reitera su apuesta por los laicos”.

XIII. Valoració global del curs 2013-2014 de l'IREL

Si observem el procés viscut al llarg dels 23 anys d'història de l'IREL i, més en concret, l'experiència del darrer curs 2013/2014, descrita anteriorment en aquesta memòria, a manera de síntesi, podem fer unes *constatacions* que dibuixen la identitat operativa de l'Institut i, també, podem plantejar-nos unes *interpel□lacions* amb vista al futur de l'IREL.

I. *Entre les constatacions més importants podem subratllar aquestes tres:*

1. *La integració dins la diòcesi i la cooperació amb la societat civil*
   Des dels seus inicis, fa 23 anys, l'IREL ha tingut cura *d'establir connexions i cooperar* amb les institucions civils (Universitat de Lleida-UdL, Institut de Ciències de l'Educació-ICE, Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida- IEI, Ajuntament de Lleida, etc.) i les institucions eclesials (Delegacions Diocesanes i Àrees de Cooperació, Fundació Verge Blanca, Fundació Joan Maragall, etc.). Aquestes connexions han creat una xarxa de relació amb la societat i amb l'Església Diocesana que han fet que, actualment, l'IREL formi part del paisatge cultural de les Terres de Ponent.
2. *La interrelació de la teologia, amb l'espiritualitat i la pastoral*
   L'IREL mitjançant els cursos acadèmics de grau i màster, en el diàleg fe/cultura, fe/justícia i fe/persona, ha desenvolupat una *teologia sòlida, i oberta, però no desconnectada de l'espiritualitat ni de la reflexió teologicopastoral*. Aquesta línia acadèmica està en la perspectiva de renovació evangèlica que proposa actualment el Papa Francesc en l'Exhortació Apostòlica *Evangelii Gaudium*. A l'Institut Superior de Ciències Religioses de Lleida ho estem practicant des de fa 23 anys i ens ha donat, i ens segueix donant, molta joia. En l'actualitat és un tarannà consolidat en la comunitat universitària cristiana de l'Institut, tant per part dels professors com, també, dels alumnes.
3. *L'acolliment de les persones*
   Els professors, els alumnes i l'equip directiu hem cuidat l'acolliment de les persones, de manera que l'IREL no sigui solament un espai acadèmic, sinó el propi d'una *comunitat universitària cristiana*, és a dir, en sintonia amb els valors de l'evangeli. Per això els alumnes són

els millors difusors, els que proposen a l'altra gent que val la pena estudiar teologia, perquè és un espai bo on es pot fer al mateix temps l'estudi acadèmic i una experiència cristiana. És per això que el nombre d'alumnes de l'Institut, en comparació amb altres territoris on hi ha molts més habitants, es manté ben alt. Els darrers cinc anys ens ha ajudat molt a viure aquesta unitat interna —entre la teologia, l'espiritualitat i la pastoral—, el projecte de renovació eclesial diocesana *Entre tots i per al bé de tothom*, promogut per les cartes pastorals del bisbe Joan, les jornades d'enviament i les assemblees diocesanes.

II. *Entre les interpel□lacions més remarcables, que ens planteja el moment present, podem destacar les següents:*

1. *L'actitud d'agraïment*

   És cert que a l'interior de l'IREL hi ha molta gent compromesa en les diverses tasques, de reflexió, de gestió, de recerca, d'acompanyament, etc. i que, també, tots plegats hem treballat molt al llarg d'aquests anys. Tanmateix, aquest procés viscut ha estat un regal de Déu que ens ha acompanyat en aquest dinamisme, no sempre fàcil. Per això cal que siguem molt agraïts a les persones compromeses a l'Institut, però especialment molt agraïts a la providència de Déu que ens ha permès superar les dificultats que han anat sorgint pel camí.

2. *La necessitat d'humilitat*

   A la comunitat universitària cristiana de l'IREL ens cal tocar de peus a terra (*humus*) i ser molt realistes per observar les necessitats de la societat i l'Església i, tot aportant el millor de nosaltres mateixos en les respostes, ésser molt conscients de les nostres pobreses i dels propis límits. Es tracta, doncs, de viure el present amb una humilitat esperançada, que ens permeti començar cada curs de nou, com si fos el primer.

3. *El servei incondicional al projecte pastoral de renovació diocesana*

   La nostra Església diocesana de Lleida està duent a terme un projecte de renovació evangèlica i comunitària, que es concreta en les *unitats pastorals agermanades* que van emergint a la diòcesi, en la formació i acompanyament dels *animadors de comunitat*, en les *Àrees de cooperació*, en les *jornades d'enviament*, en les *assemblees diocesanes*

i en la celebració de la *Missa Crismal; en* les nombroses activitats parroquials i de les delegacions. L'IREL és un servei diocesà que ha d'estar sempre disponible pel que calgui.

4. *L'opció preferencial pels pobres, des de la consciència de la pròpia pobresa*

   Tot això solament serà possible si mantenim la consciència que nosaltres mateixos som uns pobres, però que estem al servei dels pobres. Mantenir el diàleg fe/cultura, fe/justícia i fe/persona és l'horitzó permanent de la petita tasca de cada dia. L'Exhortació Apostòlica *Evangelii Gaudium,* i les pastorals reunides en el volum *Entre tots i per al bé de tothom,* són el nostre mapa de navegació per als propers anys, que cal tenir sempre en compte en els nostres projectes.

Ramon Prat i Pons
Director de l'IREL-ISCR de Lleida

Lleida, 30 de juny de 2014.

Col·lecció "Lliçó inaugural"

Títols publicats:

1. *Accés a Déu i societat d'avui*. J. M. Rovira Belloso
2. *Món intern i transcendència*. Jordi Font i Rodon
3. *Pensament cristià i ètica*. Gaspar Mora i Bartrés
4. *Cultura cristiana i compromís polític*. Fernando Álvarez de Miranda
5. *La missió de l'Església en el món*. Salvador Pié
6. *L'Església i la ciència: de Galileu als nostres dies*. Joan Busquets Dalmau
7. *Experiència estètica, experiència ètica i experiència religiosa*. Pere Lluís Font
8. *Els grans reptes del segle XXI*. Joan Esquerda Bifet
9. *El progrés: de la ciència a la teologia*. David Jou
10. *Evangelis i sentit de la vida*. Josep Oriol Tuñí
11. *La Bíblia i les ciències humanes*. Armand Puig i Tàrrech
12. *Per què crec?* Jordi Porta i Ribalta
13. *Opinió pública i veritat*. Lluís Foix
14. *Cap on anem? Vers una nova consciència laïcal*. Francesc Torralba Roselló
15. *El Misteri de Déu*. Josep M. Rovira i Belloso
16. *El bé es fa present a través de l'amor*. Ignasi Salvat S.I.
17. *Aproximació a les idees de justícia i solidaritat*. Josep Maria Esquirol
18. *El diàleg interreligiós com a pràctica de l'amor*. Antoni Matabosch
19. *La poètica de Joan Maragall.* Ramon Pla
20. *El diàleg com a eina de transformació personal i comunitària.* Sebastià Taltavull
21. *El Vaticà II. Concili de la modernitat.* Josep Maria Carbonell i Abelló
22. *El compromís amb els pobres. Entranya de la saviesa.* Rafael del Río Sendino
23. *Amor, bellesa i transcendència.* Carles Torner

IREL

Institut
superior de
ciències religioses
de Lleida

Amb el suport de

Diputació de Lleida

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida